

MØTEINNKALLING

Utvalg: PLAN OG RESSURSUTVALGET
Møtested: Kommunehuset
Møtedato: 23.11.2021   **Tid:** 09:00

Eventuelt forfall meldes til tlf. 75569000
Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

Innkalte:

Funksjon	Navn	Forfall	Innkalt for
Leder	Tom Forstun Antonsen		
Nestleder	Iris Skoglund		
Medlem	Espen Erling Karlsen		
Medlem	Tommy Rasch		
Medlem	Linda Tove Tverrånes Moen		

SAKSLISTE

Saksnr.	Arkivsaksnr.
---------	--------------

Tittel

Tematime:

Felles presentasjon av rådmannens budsjettforslag for 2022 og økonomiplan 2022 – 2025.

REFERATER

DELEGERTE VEDTAK

41/21	21/685 GODKJENNING AV PROTOKOLL - PLAN OG RESSURSUTVALGET
42/21	21/682 MØTEPLAN - PLAN OG RESSURSUTVALGET 2022
43/21	21/445 KLAGE PÅ DELEGERT VEDTAK 65/21 I PLR

Beiarn kommune, 16. november 2021

Tom Forstun Antonsen
Leder

REFERERES FRA DOKUMENTJOURNAL

Dato: - Utvalg: PLR Plan og ressursutvalget

Saksnr Løpenr	Regdato Navn Innhold	Avd/Sek/Sakb	Arkivkode
20/254-34 5401/21	03.11.2021 BK/TEK/TOS INFORMASJON TIL VALDANSVARLIGE OG LEDERE FOR BESTANDSPLOMRÅDER FØR JAKTÅRET 2022/2023		K40

«f1»

«f3»

«f5» «f6»

INFORMASJON TIL VALDANSVARLIGE OG LEDERE FOR BESTANDSPLOMÅRÅDER FØR JAKTÅRET 2022/2023

Når årets elgjakt for de fleste nå nærmer seg slutfasen, er det tid for å begynne å se fremover mot neste år. Spesielt i forhold til jakt på og forvaltning av elg. Beiarne kommune har de senere årene endret minsteareal for elg, og utarbeidet nye målsettinger for hjorteviltforvaltningen. Det innebærer at særlig bestandsplanområdene og vald med egen bestandsplan må legge ned en innsats i løpet av vinteren og våren 2022. Nedenfor følger noen viktige frister, og våre forventninger til både vald og bestandsplaner.

Med bakgrunn i at det er lang tid siden enkelte vald sist søkte om godkjenning eller bekreftet rettighetsforhold, samt at det i noen tidligere tilfeller foreligger mangelfulle søknader om godkjenning av vald eller uklare rettighetsforhold, ønsker kommunen nå å oppdatere og ajourføre oversikten slik at vi er sikre på at alle rettighetsforhold er i orden. Kommunen krever derfor at alle vald bekrefter og/eller dokumenterer rettighetsforholdene på nytt innen 1. mars 2022, og aller helst i god tid før dette. Dette gjøres med hjemmel i forskrift om forvaltning av hjortevilt § 11, fjerde ledd. Vi ber om at vedlagte skjema «Søknad om godkjenning av vald / endring av vald» benyttes til dette, og at fullmakt eller annen dokumentasjon vedlegges skjemaet i de tilfellene hvor annen enn grunneier selv skriver under.

Kommunen kjenner til at enkelte jaktrettshavere vurderer å be om oppdatering eller ny gjennomgang av deres jaktfelts godkjente tellende areal. Dette kan med fordel gjennomføres der det er aktuelt, men bør foretas samlet for hele vald for å sikre likebehandling internt i valdet. Endring/oppdatering av tellende areal for enkeltjaktfelt bør av den grunn ikke forekomme. Dette regnes som endring av vald og må meldes/søkes til kommunen via valdansvarlig innen 1. mai, men helst i god tid før dette. Kommunen behøver i så tilfelle en skriftlig henvendelse fra valdansvarlig med vedlagte kart med inntegnet forslag til grense for tellende areal, samt estimert tellende areal fordelt på jaktfelt og totalt for hele valdet.

Etter den nylige endringen i minsteareal for elg i kommunen, er det p.t. i utgangspunktet ikke aktuelt å fravike minstearealet for enkelte områder eller vald. Dersom rettighetshaverne i enkelte vald mener behovet for et annet minsteareal enn forskriftsfestet er tilstede, må forslag om nytt minsteareal derfor meldes skriftlig til kommunen innen fristen 15. januar, jf. forskrift om forvaltning av hjortevilt § 6.

Alle bestandsplaner i Beiarne kommune utløper ved utgangen av 2021. Det innebærer at det må søkes om godkjenning av ny bestandsplan innen, og aller helst i god tid før, 1. mai 2022. Som følge av nye kommunale målsettinger for hjortevilt, må det nå utarbeides helt nye planer i tråd med disse målsettingene. Ny bestandsplan skal dessuten utarbeides i tråd med

kravene i forskrift om forvaltning av hjortevilt § 15. En bør ikke søke om videre godkjenning av gammel plan. Kommunale målsettinger og bestandsrapport for elgen i Beiarn vedlegges dette brev. Disse finnes også elektronisk på kommunens hjemmesider. Vi anbefaler videre at en leser Miljødirektoratets veileder M-478 «Forskrift om forvaltning av hjortevilt – med kommentarer» før en starter arbeidet med ny bestandsplan. Kommunen vil ta kontakt med de respektive bestandsplanområder og vald med bestandsplan for å avklare om det er behov for et møte i forbindelse med ny bestandsplan.

Med vennlig hilsen
Beiarn kommune

Thomas Olufsen Skrautvol
fagleder skog, utmark og miljø

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Vedlegg:

- Skjema – «SØKNAD OM GODKJENNING AV VALD / ENDRING AV VALD»
- Målsettinger for forvaltning av hjortevilt i Beiarn kommune 2021-2024
- Bestandsrapport for elgen i Beiarn kommune 2021

SØKNAD OM GODKJENNING AV VALD / ENDRING AV VALD

BOKMÅL

Til villreinnemnd/administrativ kommune: .....

Søknadsfrister for godkjenning
av nytt vald, eller endringer i
eksisterende vald:

- elg, hjort og rådyr: 1. mai
- villrein: 1. april

Ett skjema for hver art (kun ett kryss):

Elg Rådyr

Fylke/-r: .....

Hjort Villrein

Kommune/-r: .....

Valdets navn/evt. nr.: .....

[Les informasjon på baksiden](#)

Eiendommens navn	Gnr./bnr.	Totalt areal ^{a)}	Tellende areal ^{b)}	Underskrift av jaktrettshaver ^{c)}
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				
11.				
12.				
13.				
14.				
15.				
16.				
17.				
18.				
19.				

Snu arket for forklaring på a), b) og c).

Sum dekar tellende areal : .....

Det søkes i tillegg godkjenning for ..... dekar « annet areal » som grunnlag for fellingtillatelse.

Følgende eiendommer ligger innenfor valdets grenser, men er ikke med i valdet (gnr./bnr.): .....

.....
Dato Underskrift av valdansvarlig representant

Adresse: .....

Postnr./-sted: .....

Telefon: .....

E-post: .....

Kommunen/villreinnemnda godkjenner at valdet er sammenhengende og har en avgrensning og en form som gjør at det egnet til hjorteviltjakt.

Det godkjennes totalt ..... dekar som grunnlag for tildeling.

.....
Dato Villreinnemndas/kommunens underskrift

INFORMASJON

Valdet skal være sammenhengende og ha en avgrensning og en form som gjør det egnet til jakt på vedkommende viltart.

Sammen med søknaden skal det følge et kart (f.eks. N 50 (M711)) hvor valdets yttergrenser er tegnet inn, og hvor eventuelle eiendommer som ikke er med i valdet er tegnet inn.

a) **Totalt areal** er arealet innenfor valdets grenser, jf. kart.

b) **Tellende areal** er for:

Elg, hjort og rådyr: Skogareal og myr under skoggrensa (både produktiv og uproduktiv lauv- og barskog). Kommunen kan også godkjenne annet areal som naturlig nyttes av vedkommende art, og trekke ut areal som ikke naturlig nyttes av vedkommende viltart.

Villrein: Areal over skoggrensa unntatt vann og isbre over 500 daa. Villreinnemnda kan godkjenne skogområder som brukes regelmessig av villrein, og trekke ut areal som villreinen ikke bruker.

Valdet kan omfatte annet areal enn tellende areal, som f.eks. dyrka mark og trebare uproduktive områder. Dette arealet er ikke tellende, men det kan jaktes i. Et vald må ha tellende areal som minst tilsvarer gjeldende minstearealet.

c) **Underskrift av jaktrettshaver**: Alle jaktrettshavere i valdet skal skrive under på søknaden, dersom annet ikke er bestemt i avtale eller lov. For et sameie hvor ikke annet er bestemt, er flertallsvedtak tilstrekkelig for innmelding av en eiendom. For grunneiersammenslutninger og så videre, er det tilstrekkelig med underskrift fra lovlig valgt representant.

Søknad om godkjenning av vald som berører flere kommuner skal sendes den kommunen der den største delen av det tellende arealet ligger (administrerende kommune), om ikke annet er bestemt.

Godkjenning av vald gjelder inntil en eller flere jaktrettshavere skriftlig trekker sitt samtykke tilbake, eller valdets grenser endres på annen måte. Kommunen eller villreinnemnda kan til enhver tid kreve at det fremmes en ny søknad om godkjenning av et vald.

Se forøvrig veileder til forskrift om forvaltning av hjortevilt fra januar 2016 for ytterligere veiledning.

Se www.hjorteviltregisteret.no for oversikt over vald i ditt område.

Målsettinger for forvaltning av hjortevilt i Beiarn kommune 2021 - 2024

BEIARN
kommune

Målsettinger for forvaltning av hjortevilt i Beiarn kommune 2021-2024

Vedtatt av Beiarn kommunestyre 11.05.2021 i sak 15/21

Innhold

Innledning.....	2
Overordnede føringer	3
Bakgrunn	3
Elg	3
Rådyr.....	4
Hjort.....	4
Målsettinger	4
Elg	4
Rådyr.....	8
Hjort.....	8
Relevante dokumenter.....	8
Vedlegg.....	9

Innledning

Beiarn kommune har hovedansvaret for den offentlige forvaltningen av elg, hjort og rådyr innenfor kommunens grenser. I tillegg til å bidra til ivaretagelse av bestandene og deres leveområder, har kommunen et stort ansvar for offentlige interesser knyttet til hjortevilt, blant annet opplevelsesverdier, biologisk mangfold og trafikkproblemer. Kommunenes myndighetsansvar innebærer at det må utøves faglig skjønn i mange saker, samtidig som det kreves fagkunnskap og lokalkunnskap. En lokaltilpasset forvaltning vil føre til noe forskjellig praksis mellom områder; både innen en kommune og mellom ulike kommuner.

Jaktrettshaverne har ansvaret for organisering og tilrettelegging av jaktutøvelsen. De har også et betydelig ansvar for bestandsplanleggingen gjennom utarbeidelse og gjennomføring av avskytingsplaner, og ikke minst koordinering med tilgrensende vald.

Roller og ansvar:

Kommunen: etablere overordnede mål for utviklingen av hjorteviltbestandene, ivareta andre interesser (jordbruk, skogbruk, påkjørsler, naturmangfold, offentlige interesser, osv.), åpne for jakt, fastsette minsteareal, godkjenne vald og bestandsplanområder, tildele fellingskvote og behandle skadefellingssøknader.

Grunneieren (jaktrettshaveren): har enerett til jakt på sine arealer, samarbeid om hjorteviltforvaltningen gjennom vald og bestandsplanområder, organisere jakten gjennom jaktfelt, utarbeide bestandsplaner som er i tråd med kommunale målsettinger.

Beiarn kommune vedtok sist kommunale mål for forvaltning av hjortevilt i 2005. Siden da har Miljødirektoratet fastsatt nye forskrifter som regulerer hvordan hjorteviltforvaltningen skal foregå, og bestandssituasjonen for hjorteviltstammene i kommunen har endret seg noe. Det er derfor tid for å oppdatere kommunens målsettinger, og underordne de et mer fast regime for rullering. Disse målsettingene vil gjelde til nye mål blir vedtatt, i utgangspunktet for perioden 2021-2024. Målsettingene inneholder kortsiktige mål for perioden 2021-2024 i tillegg til mer langsiktige mål for den neste tiårsperioden.

Hensikten med å utarbeide kommunale målsettinger for forvaltning av hjortevilt er tredelt: 1) følge opp forskrift om forvaltning av hjortevilt § 3, som pålegger kommunen å vedta egne kommunale målsettinger for utviklingen av de bestandene av elg, hjort og rådyr som kommunen har åpnet for jakt på; 2) tilrettelegge for en lokal og langsiktig forvaltning av viltressursene med hensyn på nærings- og rekreasjonsmessig utnyttelse, der ulemper for jord- og skogbruk og andre interesser holdes på et akseptabelt nivå; og 3) sette mål som er retningsgivende for bestandsplaner som det enkelte vald eller bestandsplanområde skal utarbeide.

Rettighetshavere (vald og bestandsplanområder i kommunen), Nordland fylkeskommune, Statsforvalteren i Nordland og berørte lokale interesseorganisasjoner har i mars-april 2021 fått tilsendt et utkast til kommunale målsettinger, og fått anledning til å medvirke i prosessen ved å gi uttalelser og innspill. Kommunen har gjort enkelte justeringer etter å ha mottatt innspill fra fylkeskommunen og enkelte rettighetshavere.

Overordnede føringer

Forvaltningen av hjortevilt er forankret i [lov om jakt og fangst av vilt \(viltloven\)](#) med tilhørende forskrift og rundskriv: [Forskrift om forvaltning av hjortevilt](#) gir klare regler for forvaltning av hjortevilt, både på kommunalt nivå og på bestandsplan- og valdnivå. Miljødirektoratet har i 2016 utgitt en [veileder til forskrift om forvaltning av hjortevilt \(M-478\)](#), som utdyper og gir ytterligere føringer for forvaltningen. I tillegg følger forvaltningen av hjortevilt av [lov om forvaltning av naturens mangfold \(naturmangfoldloven\)](#).

Fylkeskommunen er regional viltmyndighet, og har hovedansvaret for elg, hjort og rådyr på regionalt nivå. Nordland fylkeskommune vedtok i 2016 «[Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk 2016-2028](#)», som blant annet gir føringer for kommunene i Nordland sitt arbeid med forvaltningen av hjorteviltet. Her redegjøres for utviklingen av hjorteviltbestanden for Nordland som helhet, og flere konkrete målsettinger og strategier er definert, herunder:

- Forvaltningen av vilt- og fiskeressursene skal være kunnskapsbasert og sette ressursene inn i en bærekraftig og samfunnsmessig sammenheng.
- Alle kommuner skal ha produktive og sunne vilt- og innlandsfiskbestander.
- Avskyting i Nordland skal være slik at den enkelte kommunes elgbestanders kondisjon ikke reduseres.
- Påkjørsel av hjortevilt og tamrein på vei og bane skal reduseres.

Bakgrunn

Elg

Elgbestanden i Beiarn kommune har en svakt nedadgående kalvevekt, og en relativt stabil voksenvekt hvor oksene har økt i vekt og kyrne har minket. Kommunen har en påvist nedgang i slaktevekt hos 1,5-åringer. Det er også en generell nedgang i antall kyr med tvillingkalver. Elgbestanden i kommunen har et høyt antall kyr per okse, og antall sett elg per jegerdag (etter gammel tellemetodikk) er økende. Dette tilsier at elgbestanden øker, og at bestandskondisjonen har en negativ utvikling i kommunen.

I 2021 har kommunen utarbeidet «[Bestandsrapport for elgen i Beiarn kommune 2021](#)», som tar for seg utviklingen av kommunens elgbestand fra 1987 frem til 2020. Sett elg-indeksen ble endret til jakta i 2018, så datagrunnlaget av sett elg i denne rapporten slutter i 2017. Denne rapporten utgjør en stor del av kunnskapsgrunnlaget bak nye kommunale mål for forvaltning av elg.

Fra jaktåret 2020 ble minstearealet for kommunen endret fra 3 000 daa til 2 400 daa, for å tilrettelegge for en økt avskyting. Utgangspunktet var, og er fremdeles, at elgbestanden i kommunen er for stor og bør reduseres til et mer bærekraftig nivå.

Rådyr

Kommunen har en liten, stabil rådyrstamme. Det er åpnet for jakt på rådyr, og det felles ca. ett dyr hver år under ordinær jakt. Det rapporteres om noe fallvilt, og enkelte påkjørsler av rådyr. Det er behov for ytterligere kunnskap om rådyrstammen i kommunen.

Hjort

Hjorten er over flere år observert i Beiarn, og familiegrupper er observert både lengst sør og lengst nord i kommunen. Det er per i dag ikke åpnet for jakt på hjort i Beiarn, så kunnskapen om bestanden(e) er fremdeles ganske begrenset. Før kommunen kan vurdere å åpne for begrenset jakt på hjort, må kunnskapen om hjorten bedres.

Da det ikke er åpnet for jakt på hjort i Beiarn kommune, er ikke kommunen pålagt å utarbeide mål for forvaltning av hjort. En ser dog at hjortestammen er i vekst i Nordland, og det er påregnelig at en om ikke lenge kan åpne for en forsiktig jakt på hjort også i Beiarn. Kommunen velger derfor å inkludere enkelte mål for hjort i sine mål for forvaltning av hjortevilt.

Målsettinger

Elg

Overordnede målsettinger

- Beiarn kommune har mål om en stabil og produktiv elgbestand med store og friske dyr som produserer et høstingsverdig overskudd, uten at leveområdenes bæreevne forringes.
- Beiarn kommune har mål om at elgbestanden skal være i minst mulig konflikt med jordbruk, skogbruk, naturmangfold, trafikk og samfunnet for øvrig.
- Jaktrettshaverne skal i størst mulig grad bidra til å forvalte elgbestanden, og mest mulig av det tellende arealet i kommunen skal forvaltes gjennom bestandsplaner. Kommunen og jaktrettshaverne (valdansvarlige representanter) skal ha en tett dialog.

Konkrete mål for forvaltningen

	Kortsiktige mål, 2021-2024	Langsiktige mål, innen 2031	Virkemiddel
<i>Sett ku pr. okse</i>	Maks 2 sett ku per okse.	Gjennomsnitt for perioden skal være 1,7 sett ku per okse.	Høyere andel kyr i uttaket.
<i>Sett kalv pr. ku</i>	Skal ikke reduseres i forhold til forrige fireårsperiode.	Skal ikke reduseres over tid.	Høyere avskyting og økt andel kyr i uttaket.
<i>Sett kalv pr. kalvku</i>	Skal ikke reduseres i forhold til forrige fireårsperiode.	Gjennomsnitt for perioden skal være minst 1,4 sett kalv per kalvku.	Høyere avskyting og økt andel kyr i uttaket.
<i>Gjennomsnittlig slaktevekt på kalv</i>	Skal være på samme nivå som forrige 4-årsperiode eller øke.	Gjennomsnitt for kommunen samlet skal tilsvare gjennomsnittlig slaktevekt for kalv rundt år 2000.	Høyere avskyting.
<i>Gjennomsnittlig slaktevekt på 1 ½-åringer</i>	Skal være på samme nivå som forrige 4-årsperiode eller øke.	Gjennomsnitt for kommunen samlet skal tilsvare gjennomsnittlig slaktevekt for 1 ½-åringer rundt år 2000.	Høyere avskyting.
<i>Gjennomsnittlig slaktevekt dyr 2 ½ år og eldre</i>	Skal ikke reduseres i forhold til forrige 4-årsperiode.	Skal holdes stabil eller økes.	Høyere avskyting.
<i>Trafikkdrepte elg</i>	Skal i gjennomsnitt for perioden ikke øke i forhold til forrige 4-årsperiode.	Skal ikke øke.	Økt avskyting.
<i>Belastning på boligområder og landbruksnæring</i>	Skal reduseres.	Reduseres.	Dialog mellom ulike interesseparter: veiledning, tilskudd og økt/målrettet avskyting.

Virkemidler for måloppnåelse

- Jakt er det viktigste virkemiddelet for å styre elgbestanden.
- Grunneiers jaktrett og forvaltningsrett benyttes for å oppfylle de kommunale målene for elgforvaltning.
- Valdernes lokalkunnskap og erfaring benyttes for å sikre lokalt engasjement og lokal tilpassing i den kommunale forvaltningen.
- For at kommunen også i fremtiden skal ha en stabil og produktiv elgbestand med store og friske dyr, som ikke forringer kvaliteten på leveområdene, må størrelsen på dagens elgbestand reduseres. Dette gjøres ved økt avskyting, noe høyere uttak av kyr, og fortsatt høyt uttak av kalver og 1 ½-åringer.
- Avskytingen må legges opp på en slik måte at stammen har en hunn- og hanndyrfordeling på maksimalt 2,0 sette kyr per okse. Dette gjøres ved å tilstrebe et omtrentlig likt uttak mellom kjønnene, i alle alderskategorier.
- Ulike interesseparter (jaktrettshavere, vald, gårdbrukere, velforeninger, etc.) bør sørge for en tett dialog før og under jakten, for å kunne redusere belastningen på boligområder og landbruksnæring. Dette bidrar til økte muligheter for å kunne ta ut problematiske individer eller potensielt problematiske individer under ordinær jakttid, og kan redusere risikoen for utfordringer og konflikter senere om vinteren. Kommunen kan også gi tilskudd fra viltfondet til inngjerding av rundballer i pressområder.
- Beiarn kommune skal stimulere til at valdene i hele kommunen har felles forvaltningspraksis, slik at det sikres en helhetlig forvaltning over store arealer.

Bestandsplanbasert forvaltning

Elgforvaltningen skal i utgangspunktet være bestandsplandrevet. Det vil si at tildelingen skal skje til bestandsplanområdene og vald med bestandsplan, og det skal utarbeides flerårige bestands-/avskytingsplaner.

For å få godkjent bestandsplanen stilles følgende krav:

1. Bestandsplanområdet eller valdet må disponere tellende areal minimum 20 ganger minstearealet for å få godkjent flerårig plan.
2. Bestandsplanen skal ha en varighet på to til fem år, fortrinnsvis fire år.
3. Bestandsplanen skal inneholde:
  - a. En vurdering av hvordan elgstammen i planområdet forholder seg til kommunal målsetting.
  - b. En vurdering av hvordan elgstammen har utviklet seg i den bakenforliggende fireårsperioden eller bestandsplanperioden.
  - c. En tydelig beskrivelse av hvilke tiltak som må gjennomføres for at elgstammen skal harmonere med kommunal målsetting – et mål for planen.
  - d. En realistisk årlig avskytingsplan som bidrar til å bringe/holde elgstammen i området så tett opp mot kommunal målsetting som mulig.
  - e. En årlig evaluering av årets jakt opp mot de kommunale målene og målene i bestandsplanen.

- f. Avskytingsplanen skal minimum inneholde alle disse følgende tre dyrekategorier hvert år, og årlig planlagt uttak av hver kategori skal presiseres i antall og prosentandel:

- Kalv
- 1,5 år og eldre hanndyr
- 1,5 år og eldre hunndyr

Avskytingsplanen kan deles opp i ytterligere kategorier, men andelen kalv i uttaket skal likevel alltid presiseres.

- g. Bestandsplanen bør inkludere:

- Bestandsplanområdets/valdets vedtekter (regler, rutiner og ansvarsfordeling), især dersom dette ikke er fastsatt eller gjort kjent fra før.
- Overgangsordninger mellom vald innen samme bestandsplanområde (fellesjaktavtale).
- Overgangsordninger mellom jaktfelt innen samme vald bør etableres og/eller formaliseres.

Vald uten bestandsplan

Vald som ikke er store nok til flerårig tildeling (areal under 20 ganger minstearealet) eller som ikke inngår i et bestandsplanområde, får tildelt kvote etter § 18 tredje ledd i forskrift om forvaltning av hjortevilt. Det vil si kalv, voksne hanndyr (1 ½ år og eldre) og voksne hunndyr (1 ½ år og eldre). Ved årlig tildelt kvote etter § 18 tredje ledd tildeles dyr med følgende fordeling:

- Kalv: minimum 50 %
- Voksne hanndyr (1 ½ år og eldre): minimum 20 %
- Voksne hunndyr (1 ½ år og eldre): minimum 20 %

For små vald vil kommunen søke å oppfylle prosentfordelingen over planperioden samlet, og ikke for hvert enkelt år isolert.

Nedklassifisering av dyr

Kommunen åpner ikke for nedklassifisering av dyr på bakgrunn av størrelse eller vekt, da forskrift om forvaltning av hjortevilt ikke åpner for dette. Samtidig vil det være mulig å etablere ordninger i den enkelte bestandsplan for intern nedklassifisering av ulik sort. Kommunen oppfordrer vald og bestandsplanområder til å tilrettelegge for en egen nedklassifiseringsorden i sine respektive bestandsplaner, slik at «vrakdyr» av ulik sort blir tatt ut under jakt. Felt dyr skal i alle tilfeller rapporteres korrekt inn i «Sett og skutt» eller [Hjorteviltregisteret](#).

Registreringsrutiner

Registrering	Ansvar	Frist rapportering
Sett elg	Jaktfeltene/valdene	14. dager etter endt jakttid
Kjeveinnsamling	Jaktfeltene/valdene	14. dager etter endt jakttid
Slaktevekt på alle felte dyr	Jaktfeltene/valdene	14. dager etter endt jakttid

Samarbeid

- Kommunen ønsker å stimulere til store bestandsplanområder, som i hovedsak bør avdeles av naturlige skiller og barrierer.
- Det tilstrebes også et størst mulig samarbeid mellom bestandsplanområdene i kommunen.
- De jaktområder som har grense til nabokommuner bør holde kontakt med tilstøtende jaktområder i disse kommunene.
- Beiarn kommune skal samarbeide med nabokommunene og Salten viltforvaltningsråd.
- Kommunen ønsker at ulike interesseparter skal ha en løpende dialog angående «problemdyr», slik at de kan tas ut under ordinær jakt.

Rådyr

Målsettinger

- En frisk og levedyktig rådyrstamme skal opprettholdes.
- Rådyrpåkjørsler bør ikke øke over fireårsperioden sammenlignet med de foregående fire årene.

Hjort

Målsettinger

- I fremtiden vil kommunen vurdere å åpne for en forsiktig jakt på hjort. Mer kunnskap om hjortestammen i kommunen er derfor ønskelig, og nødvendig.
- Elg- og rådyrjegere oppfordres til å bruke skjema utarbeidet av kommunen, til å registrere sett hjort under jakta. Dette kan rapporteres til kommunen etter endt jakt, og vil bidra til en mer kunnskapsbasert forvaltning samt utgjøre en del av kunnskapsgrunnlaget for når kommunen kan åpne for jakt på hjort.

Relevante dokumenter

- [Bestandsrapport for elgen i Beiarn kommune 2021, Beiarn kommune.](#)
- [Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk 2016-2028, Nordland fylkeskommune.](#)
- [Forskrift om forvaltning av hjortevilt - med kommentarer \(veileder M-478\), Miljødirektoratet.](#)

Vedlegg

- Skjema for sett hjort i Beiarn kommune.

Sett hjort under elgjakta

År	Vald nr	Navn på vald	Jaktfelt	Navn på Jaktfelt

Sett dyr i antall

Dato	Antall jegere	Timer jaktet	Bukk	Kolle	Kolle m kalv	Kalv	Ukjent	Sum

Kommentar:

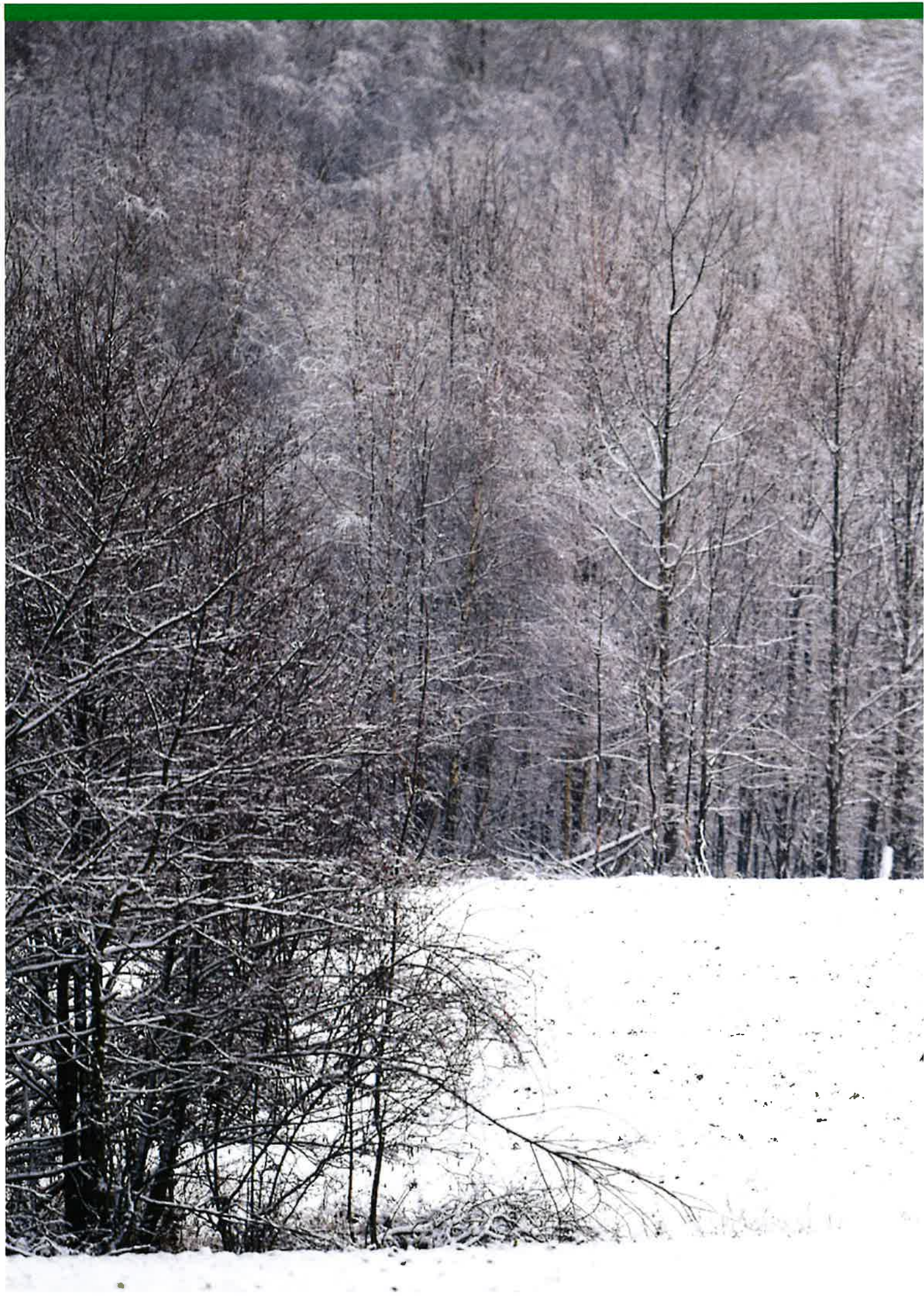
Navn på kontaktperson for skjema

Telefon nr.

Dersom ei kolle er observert gående med kalv føres hun som 1 kolle med kalv. Kalv(er) føres under kalv. Er du usikker på kjønn/alder, fylles det ut under ukjent og eventuelt legges til kommentar.

Skjemaet sendes til viltansvarlig i kommunen for registrering i kommunens eget telleskjema/arkiv.

Bestandsrapport for elgen i Beiarn kommune 2021

(1987-2020)

BEIARN
kommune

Bestandsrapport for elgen i Beiarn kommune 2021

(1987-2020)

Ferdigstilt 05. februar 2021

Utarbeidet av Lise K. S. Kvåle

Biologi student ved Nord universitet i praksis hos Beiarn kommune.

Sammendrag

Formålet med denne rapporten er å opplyse om bestandskondisjonen og bestandsutviklingen hos elgen i Beiarn kommune.

Det ble gjort statistiske analyser på dataene fra hjorteviltregisteret i RStudio, det ble også sett noe på trendlinjer. De statistiske analysene er mest sikre og ble derfor vektlagt mest i konklusjonen.

Det ble observert en sikker nedgang i slaktevekt hos ungdyra og voksne dyr har en påbegynt noe usikker nedgang i slaktevekt i den senere perioden. Antallet sett elg per jegerdagsverk har også økt. Det er flere kyr med kalv ved fot, men færre kyr med tvillingkalver. Det ble også gjort en liten sammenlikning med hvordan kommunen ligger an i forhold til de kommunale målsetningene utarbeidet i 2005, samt målsetningene for Nordland fylkeskommune i 2016-2028.

Elgen i Beiarn har en svakt nedadgående kalvevekt og en relativt stabil voksenalvekt hvor oksene har økt i vekt og kyrne har minket. Kommunen har også en sikker nedgang i slaktevekt hos 1 ½ åringene. Dette er tegn på en nedadgående kondisjon. Det er også en svak økning i antall sette kyr med kalv, men en nedgang i antall kyr med tvillingkalver. Dette tilsier også at bestandskondisjonen er synkende. Beiarn kommune har også gjennom tidene hatt et høyt antall kyr i forhold til kviger. Selv om det nå er en nedgang i antall kyr pr. okse, har kommunen enda ikke oppnådd i ønsket forholdstall i sammenlikning med fylkeskommunens målsetninger. Antall sett elg pr. jegerdag har også økt, samtidig som antall felte av sette dyr minker. Det er en økende andel kalveførende kyr, men samtidig en nedgang i antallet tvillingkalver. Dette tyder på at bestanden har økt gjennom årene og at det har vært for mange kyr i forhold til okser og derfor sene bedekninger som har gitt mindre kalver til neste høst.

Om man følger bestandsutviklingen, som tyder på en økning i antall individer, og den nedadgående bestandskondisjonen, kan dette tyde på at kyrne blir bedekt på en sen brunst og at det ikke er nok beitetilgang til dyra.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	1
Introduksjon og teori.....	3
Materiale og metode.....	5
Resultater	6
Diskusjon	14
Konklusjon	18
Referanser	19

Introduksjon og teori

Ansvar for hjorteviltforvaltning ligger hovedsakelig på kommunenivå og forvaltningen skal skje innenfor de nasjonale rammebetingelsene. Fylkeskommunen har siden 2010 hatt det regionale ansvaret for bestandsforvaltningen av viltarter. Det er også fastsatt et mål om at hjorteviltforvaltningen skal baseres på bestandsplaner som er godkjent av kommunen og som skal godkjennes på bakgrunn av kommunens målsetninger. Disse målsetningene skal også ta grunnlag i de fylkeskommunale målsetningene og det er jaktrettighetshaverne som hovedsakelig står for den praktiske utøvelsen av forvaltningen. På grunn av dette er det også nødvendig for kommunen å kjenne til hva det er som påvirker hjorteviltstammene samtidig som man holder en oversikt over bestandens utvikling. For å kunne holde oversikt over en elgbestand er sett elg-data, som rapporteres inn fra jegerne ett nyttig verktøy. (Andersen, 2009)

Fellingstillatelsen i Beiarn kommune ble i en periode frem til 1986 holdt på et stabilt nivå. Dette var til tross for at bestanden økte i takt med beiteskadene på skogen. Etterfulgt ble kvoten nesten doblet til 124 fellingstillatelser i 1987 hvor målsetningene ble endret til å holde elgen på et stabilt nivå. I ettertid har elgen i Beiarn over tid hatt flere økninger og reduksjoner i vinterbestanden, hvor flere elger blant annet har omkommet på Beiarelva grunnet ustabil og tynn is (Andersen, 2009).

Beiarn kommune administrerer i dag et totalt tellende areal på 385.100 daa og minstearealet ble i perioden 2001-2019 ikke endret på. Derimot ble det endret noe ned i 2020.

Denne rapporten er utarbeidet for å skape kjennskap om hvordan elgbestanden i Beiarn kommune har utviklet seg siden 1991, og hvordan bestanden ligger an i dag.

Bestandskondisjon

For å kunne bedømme kondisjonsutviklingen i en bestand er det et nyttig verktøy å se på utviklingen i slaktevekt hos kalv og 1 ½ åringer samt utviklingen i kalveproduksjonen. Slaktevekter, drektighetsrater og kalveoverlevelseshaster er forventet til å være høyere eller økende i områder hvor bestandstettheten er under områdets økologiske bæreevne, derimot er ratene lavere eller minkende i områder hvor bestanden er nær, ved eller over den økologiske bæreevnen. (Solberg m. fl, 2006)

En reduksjon i en bestandskondisjon vises tidligere hos ungdyr som blir født i periodene med harde vintre og næringskonkurranse enn hos mordyrene. Dersom elgkua får tak i lite næring i løpet av vinterhalvåret, vil også kalvene bli født mindre, og ofte litt senere. Med andre ord vil kuas mangel på næring under drektigheten påvirke kalven til å bli mindre. Derimot påvirkes åringene direkte av næringskonkurransen, siden lite næring betyr at de selv vil vokse opp til å bli mindre. Kalver og ungdyr som opplever en begrensning i næringen har også en høyere sannsynlighet til å vokse opp til å bli mindre mødre, som der igjen vil få mindre kalver. På dette viset kan vi si at det går raskere å få en bestandskondisjon til å synke enn å få den til å øke igjen. (Solberg m.fl. 2006, Solberg m.fl. 2010)

Indikatorer for bestandsutvikling

Bestandsutviklingsindikatorer er indikatorer som kan fortelle noe om hvordan en bestand utvikler seg over tid. Disse dataene kan hentes fra hjorteviltregisteret, og er hovedsakelig basert på de lokale fellingsdataene og observasjonene gjort under jakta.

For at indeksene skal kunne være upåvirket av tilfeldigheter bør det være mer enn 1000 jegerdager og 500 observasjoner. De mest sentrale indeksene for elg i denne sammenhengen er sett elg pr. jegerdag, sett kalv pr. ku, sett kalv pr. kalvku og sett ku pr. okse. (Stokke m.fl. 2015)

Retningslinjer og målsettinger for hjorteviltforvaltningen, Beiarn kommune 2005

Beiarn kommune har ikke utarbeidet nye målsettinger for forvaltning av hjortevilt siden 2005. Hvert mål har beskrivelser og utdypninger under seg i målsettingene. Hovedmålene og delmålene i kommunens målsettinger er ramset opp punktvis nedenfor.

1. Hovedmål: «Elgen i Beiarn skal forvaltes med sikte på å opprettholde en stabil, sunn bestand med høy produksjon og avkastning sett i forhold til leveområdenes bæreevne, jord-, skog- og hagebruk (landbruksnæringen) og trafikkbelastningen.
2. Delmål bestandsstørrelse: «Elgstammen i Beiarn skal ha så høy tetthet at den kan gi en stabil og god avkastning, samtidig som dyrenes helse er god og produktiviteten høy. Skader på landbruksnæringen og trafikkbelastningen skal holdes på et akseptabelt nivå.»
3. Delmål kondisjon/produktivitet: «Elgen skal ha en kondisjon og produktivitet minst på dagens nivå. Slaktevektene på kalv og ungdyr skal bli høyere.»
4. Delmål kjønn- og aldersfordeling: «Elgstammen skal ha en kjønn- og alderssammensetning som gir en høyere produksjon enn det som tilfeldig avskyting ville gitt. Det bør ikke være mer enn 2-3 kyr per okse i stammen.»
5. Delmål organisering/bestandsplaner/kontroll: «Elgforvaltningen i Beiarn skal ha en god organisering og i størst mulig grad være basert på godkjente flerårige bestandsplaner. Det skal være etablert kontrollordninger.»

Se retningslinjer og målsettinger for hjorteviltforvaltningen 2005, på kommunens hjemmesider for å se strategier og underpunkter for målene.

Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk 2016-2028, Nordland fylkeskommune

I likhet med de kommunale retningslinjene og målsettingene har også fylkeskommunen utarbeidet noen målsettinger. Disse er gjeldende i dag og frem til 2028. Målsettingene er ramset opp punktvis nedenfor.

1. «Forvaltningen av vilt- og fiskeressursene skal være kunnskapsbaser og sette ressursene inn i en bærekraftig og samfunnsmessig sammenheng»
2. «Alle kommuner skal ha produktive og sunne vilt- og innlandsfiskbestander»
3. «Avskyting i Nordland skal være slik at den enkeltes kommunes elgbestanders kondisjon ikke reduseres.»
4. «Påkjørsel av hjortevilt og tamrein på vei og bane skal reduseres»
5. «Det skal utvikles møteplasser og nettverk i alle regioner for samordning av interesser og utveksling av kompetanse.»
6. «Det skal utvikles og etableres arenaer for samarbeid og kunnskapsutveksling mellom alle ledd i forvaltningen, frivillige organisasjoner og andre aktører.»

I regionalplanen har de også listet opp ulike strategier får å kunne være veiledende til utførelse av målsettingene. Se regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk 2016-2028, Del I – med planbeskrivelse og vurderinger i henhold til naturmangfoldloven, av Nordland fylkeskommune, for underpunkter og strategier som tilhører målsettingene.

Materiale og metode

Opplysninger om sett elg-data og jaktstatistikk i Beiarn er hentet fra tilgjengelig data i hjorteviltregisteret (sist 20.01.2021) og opplysninger om fallvilt er hentet fra statistisk sentralbyrå, hvor det årlig rapporteres inn og åpnes for offentlig tilgang. Opplysningene om sett elg og jaktstatistikk som i denne rapporten blir brukt til indikatorer som sett elg pr. jegerdag, andel kyr med kalv, antall kalv pr. ku, antall kalv pr. kalvku, ku pr. okse, og felte av sette dyr, ble hentet fra og med 1987 og frem til og med 2017. Årsaken til det er at det i 2018 ble endringer i hvordan man registrerte sett elg i registeret, og de nye data registreringene ikke bør sammenliknes med de eldre dataene. Dette grunnet at dobbeltregistreringer ikke lenger skal kanselleres, og at selve datagrunnlaget det kan sammenliknes med er relativt lite. Antall felte og sette elg er hentet fra det gamle hjorteviltregisteret da flere registreringer var tilgjengelig. Tallene avviker dog noe fra det nye registret.

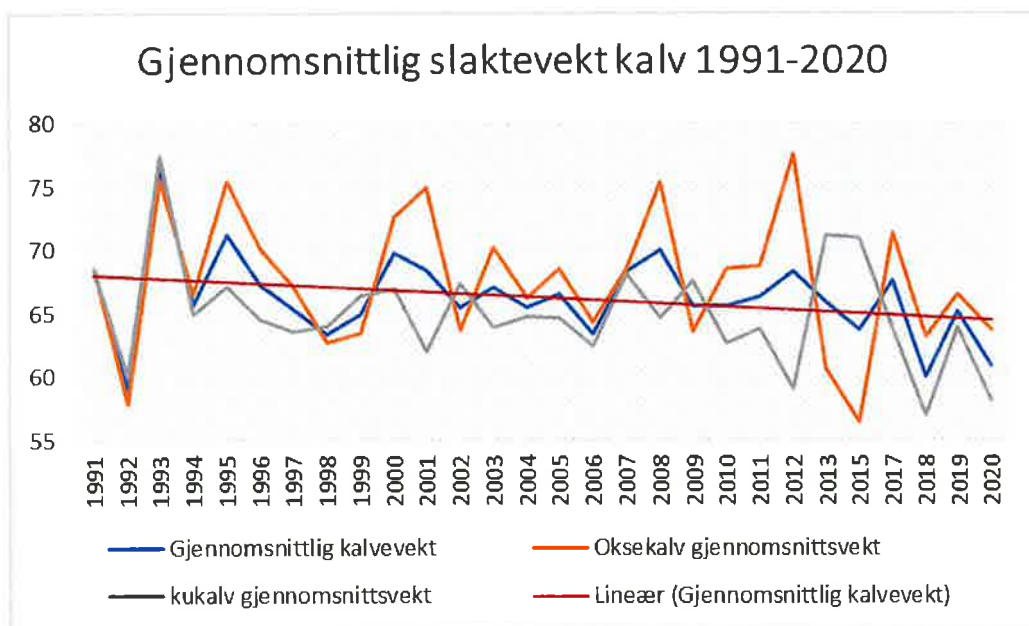
Derimot ble opplysningene fra slaktevekt hentet fra registreringene fra 1991, da det ikke var tilgjengelige data før dette. Dataene ble hentet ut til og med 2020. Det manglet dog slaktevektregistrering for kalv fra år 2014 og 2016, for 1 ½ åringer i 2014, 2015 og 2016, samt voksne dyr i 2014, 2015, og 2016. Disse årene er derfor ikke tatt med som vurderingsgrunnlag i analysene.

De statistiske analysene ble gjort ved bruk av programmet RStudio og regresjonsanalyse. Ordet signifikans er brukt i de statistiske analysene hvor det betyr at resultater som ikke er signifikante sannsynligvis er tilfeldige, mens de som ikke er signifikante betyr at endringene mest sannsynligvis ikke er tilfeldige. Verdien for å bestemme om resultatene var signifikante ble satt til å være p-verdi er mindre enn eller lik 0,05. Dette skyldes at 0,05 er den mest vanlige grenseverdien for statistisk signifikans i analysesammenheng.

Resultater

Slaktevektutvikling hos kalv:

I figuren vises de årlige gjennomsnittsvektene for både kviger og okser hver for seg og gjennomsnittet uavhengig av kjønn. Grafens trendlinje viser en svak nedgang i slaktevekten hos kalv. Den statistiske testen utført ved gjennomsnittsvekten hos kalvene uavhengig av kjønn, viser til at disse endringene ikke er statistisk signifikant (p -verdi = 0,087), altså at endringene på den gjennomsnittlige slaktevekten sannsynligvis er tilfeldige.

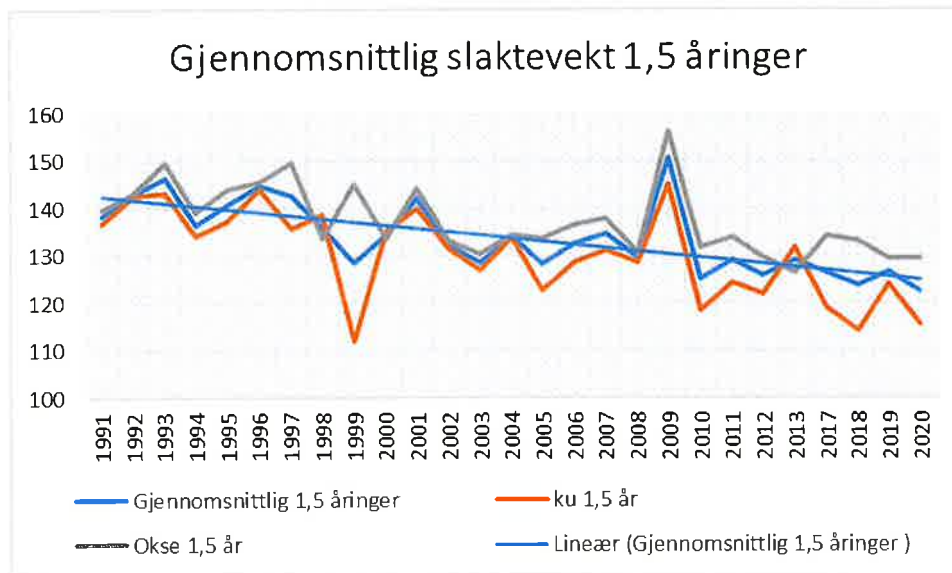

Figur 1 viser den gjennomsnittlige slaktevekten for kalver i årene fra 1991-2020 med unntak av år 2014 & 2016. Viser også en lineær trendlinje for den gjennomsnittlige slaktevekten.

Slaktevektutviklingen hos 1 ½ åringer

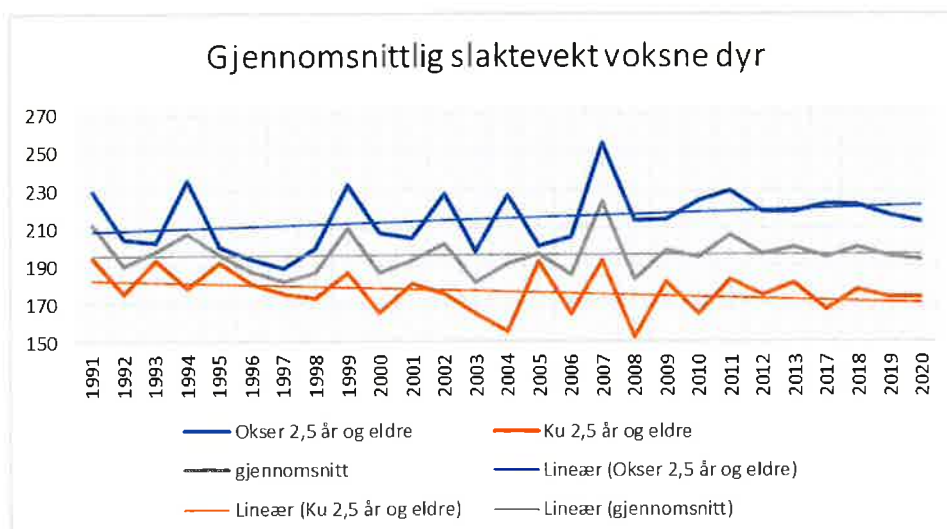
Trendlinjen blant 1 ½ år gamle elgdyr, både okser, kviger og gjennomsnittet viser en nedgang i slaktevekt over tid. Også de statistiske testene viser til en nedgang i slaktevekt over tid, (p-verdi = 0,00004). Dette betyr at det er en påvist en sikker nedgang over tid.

Figur 2 viser den gjennomsnittlige slaktevekten for kalver i årene fra 1991-2020 med unntak av år 2014, 2015 & 2016. Figuren viser også en lineær trendlinje for gjennomsnittsvekten

Slaktevektsutvikling voksne dyr.

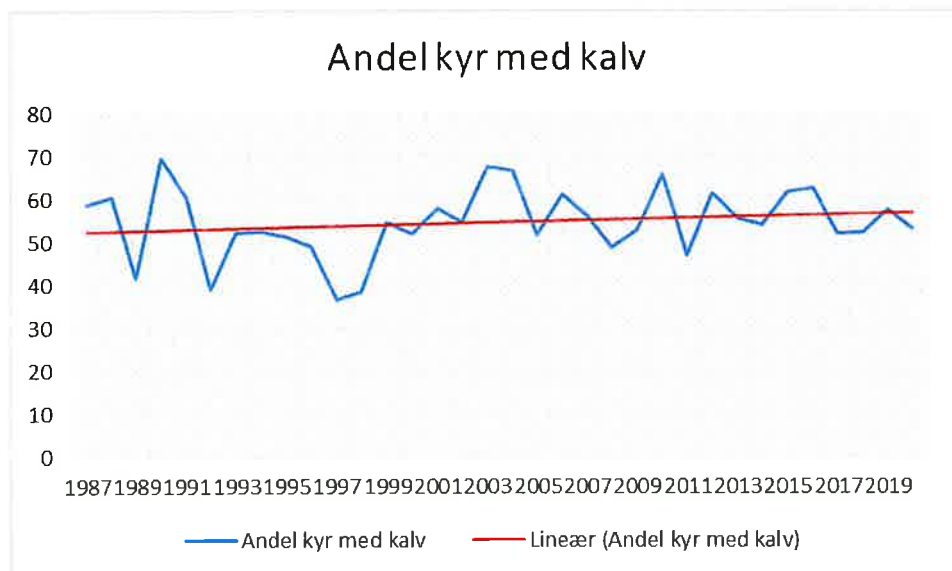
Slaktevekten for voksne okser har en oppadgående trendlinje. Derimot har den gjennomsnittlige slaktevekten for kyr en nedadgående trendlinje. Dette gjør at den gjennomsnittlige slaktevekten holder seg ganske rett, men med en meget svak stigning. De statistiske testene viste til at dette ikke var signifikant (p-verdi gjennomsnitt = 0,87, p-verdi kyr = 0,12, p-verdi okser = 0,17). Samtidig er det verdt å merke seg at fra 2007 og 2010 har den gjennomsnittlige slaktevekten for okser også en meget svak nedgang.

Figur 3 Viser den gjennomsnittlige slaktevekten for kyr og okser 2,5 år og eldre. Viser også lineære trendlinjer for både kyr, okser og gjennomsnittsvekten uavhengig av kjønn.

Andel kyr med kalv

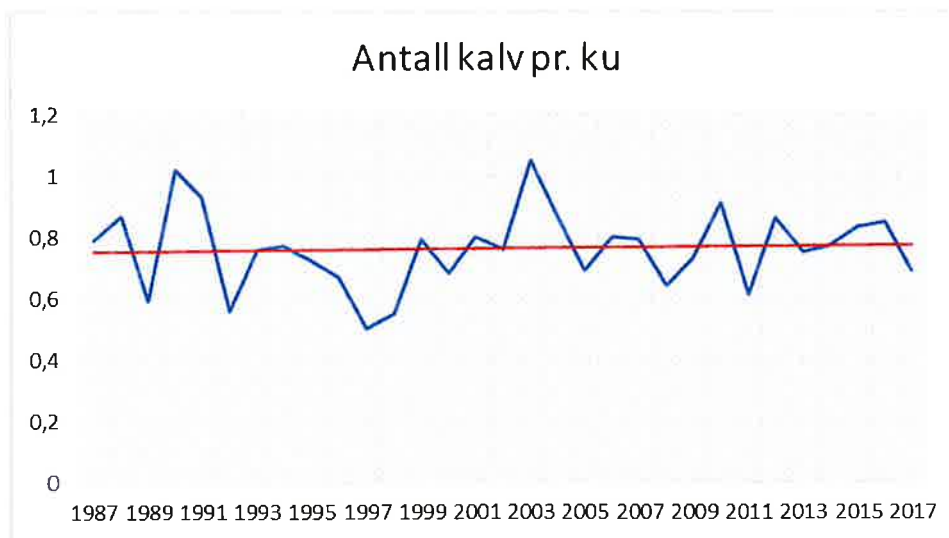
Grafen viser en svakt oppadgående trendlinje, men de statistiske testene viste her at økningen ikke er signifikant (p -verdi = 0,34), altså at det ikke er påvist noen sikker sammenheng i endringene.

Figur 4 Viser prosent av alle kyr som er sett gående med kalv

Kalv pr. ku

I tillegg til å kunne si noe om en bestands kondisjon, kan også kalv pr. ku si noe om utviklingen innen bestanden. Også her viser grafens trendlinje en meget svak stigning. Denne stigningen er ikke signifikant (p -verdi = 0,78), og det er derfor ikke påvist en sikker utvikling mot en retning.

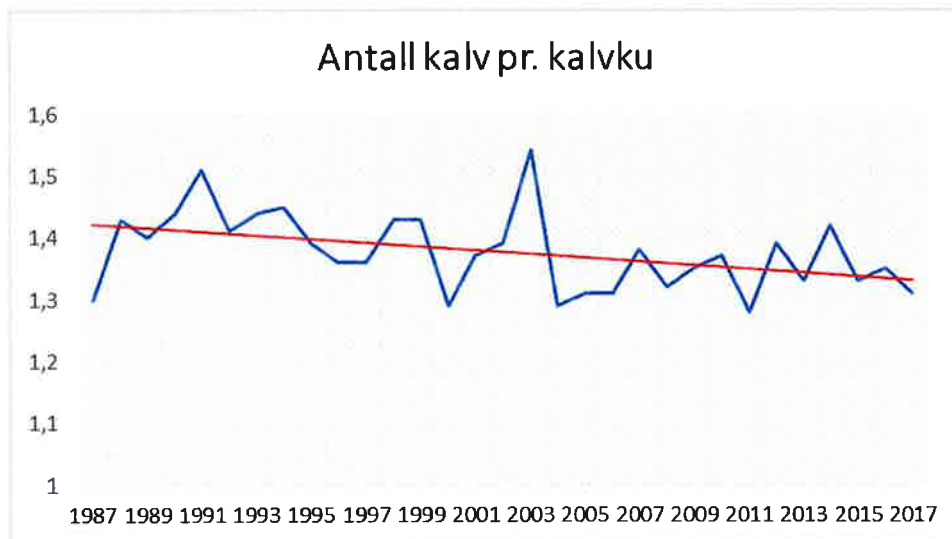

Figur 5 viser hvor mange kalver det er fordelt på alle observerte kyr.

Kalv pr. kalvku

Antall kalv pr. kalvku er en indikator for både en bestands kondisjon og utvikling.

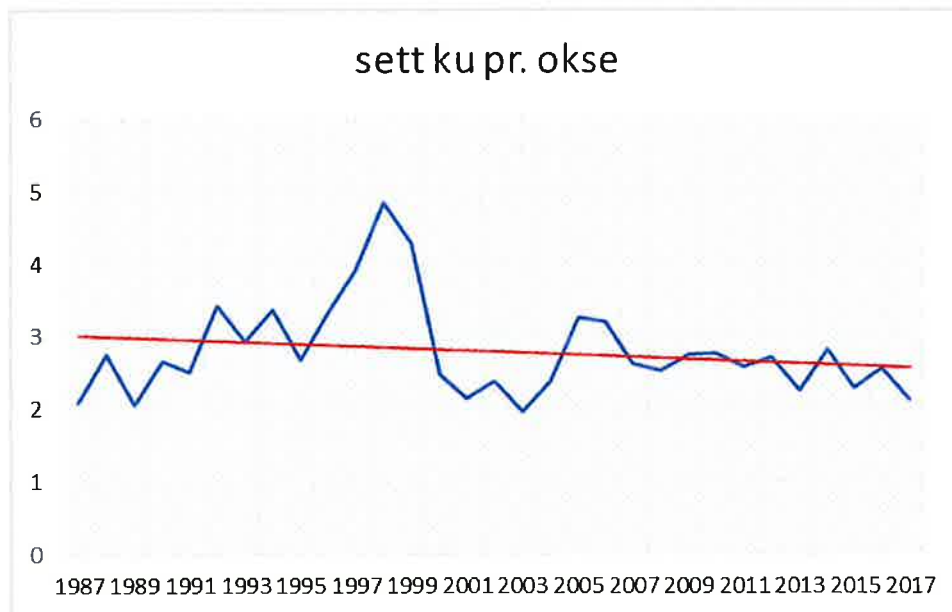
Grafen viser til en nedadgående trend, noe som tyder på at det er færre kyr med tvillingkalver. Den statistiske signifikansverdien (P-verdi = 0,017) påviste en sikker nedgang.

Figur 6 viser hvor mange kalver det er fordelt på alle kyr observert med kalv ved fot

Andel kyr i forhold til okser

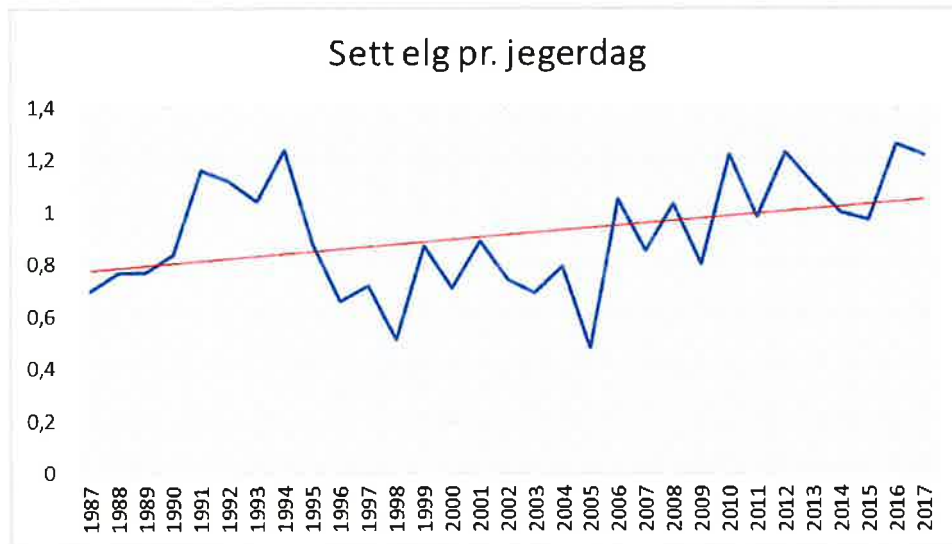
Svakt synkende trend. Beiarn har gjennom hele perioden 1987 og til 2017 ligget på et gjennomsnitt tilsvarende 2,8 kyr sett per okse. De siste 15 årene, 2003-2017 har gjennomsnittet vært 2,6 kyr per okse. De siste fem årene 2013-2017, har snittet vært på 2,4. Dersom man også ser på femårsperiodene 1998-2002, hvor gjennomsnittet ligger på 3,2, perioden 2003-2007 har et gjennomsnitt på 2,7, perioden 2008-2012 har et gjennomsnitt på 2,7. Kan man se at i takt med trendlinjen er gjennomsnittet for antallet sette kyr per okse synkende over den gitte perioden, selv om det har flatet mere ut i de to siste femårsperiodene. Derimot viser den statistiske testen at dette ikke er signifikant (p-verdi = 0,28), altså at det ikke er påvist noen sikker nedgang i antall kyr pr. okse.

Figur 7 viser hvor mange kyr det var fordelt på antall okser igjennom perioden

Sett elg pr. jegerdag

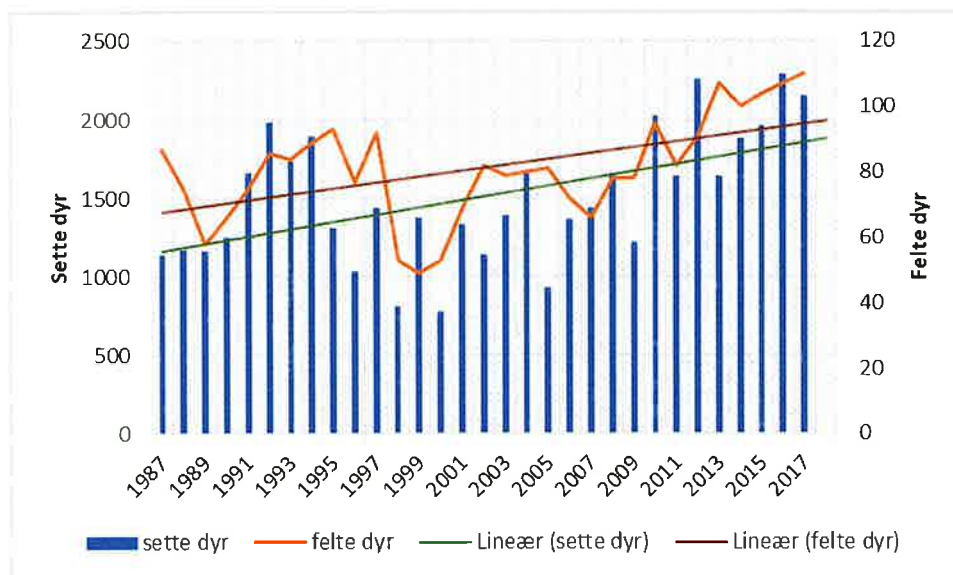
Elg pr. jegerdag er et nyttig mål på bestandstettheten og en veileder på om bestanden er økende eller minkende. Antall sette elg pr. jegerdag har over tid økt dersom man følger trendlinjen. Mer sette elg per jaktdag tilsier en økning i bestanden. Det ble kjørt en statistisk regresjonsanalyse for å se om økningen i antall sette dyr er tilfeldige. Dersom resultatene betegnes som signifikante, er det lite sannsynlig at resultatene har oppstått tilfeldig. I sett elg pr. jegerdag kom det frem signifikante tall (p-verdi = 0,037), på grunn av dette regner vi utvikling som sikker.

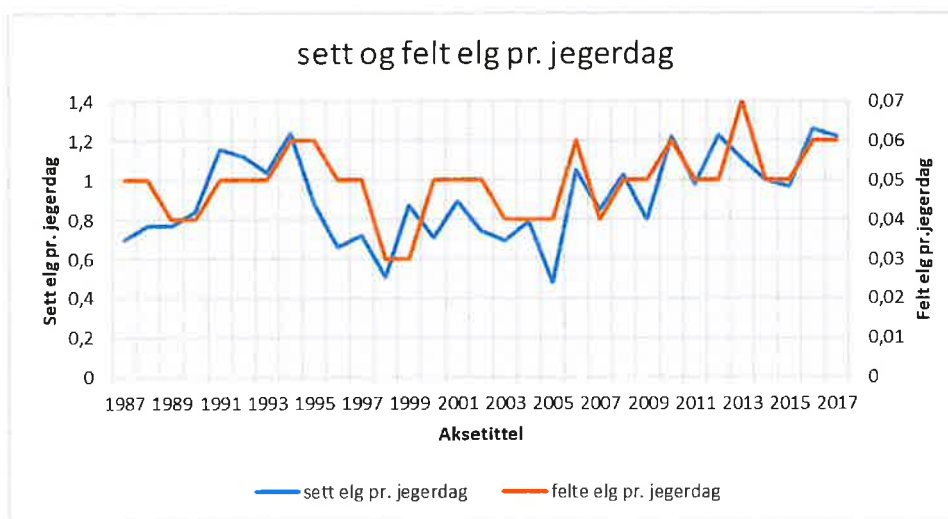
Figur 8 viser hvor mange elg som ble observert per jegerdagsverk i perioden

Felte av sette dyr

Den lineære trendlinja i grafen viser at antall sette dyr øker raskere enn felte dyr. Dette betyr også at prosentandelen av sette elg som felles gradvis synker. De statistiske testene kjørt på prosentforholdet viser dog ikke at dette var av signifikante verdier ($p\text{-verdi}=0,32$). Antallet felte og sette dyr ble her hentet ifra det gamle hjorteviltregisteret da dataene for flere år var tilgjengelige. Dog var det noen små variasjoner ifra dataene på det nye hjorteviltregisteret.

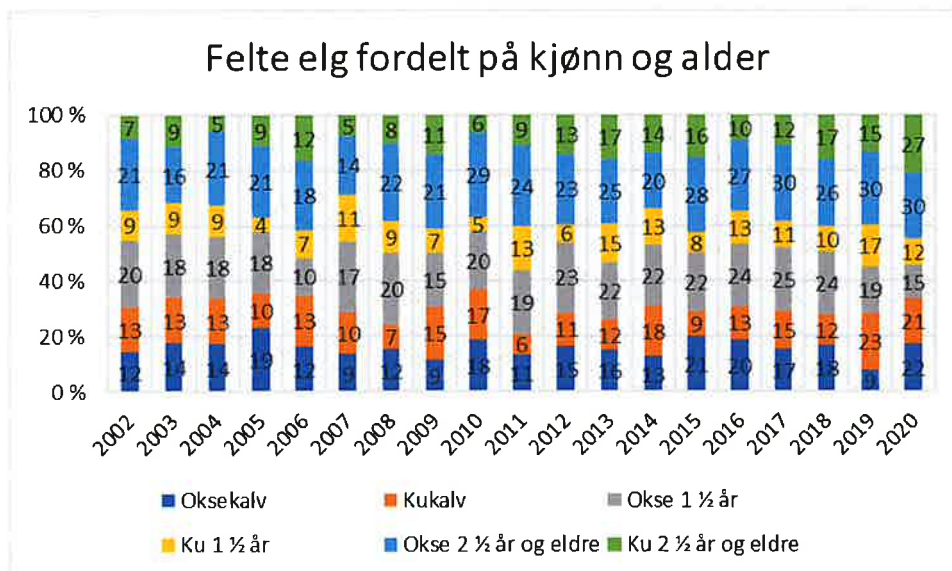
Figur 9 viser hvor mange sette dyr som ble registrert hvert år (leses av til venstre for figuren) og hvor mange dyr som ble felt hvert år (leses av til høyre for figuren)

Figur 10 viser antallet felte og sette dyr pr. jegerdag

Felt elg fordelt på kjønn og alder

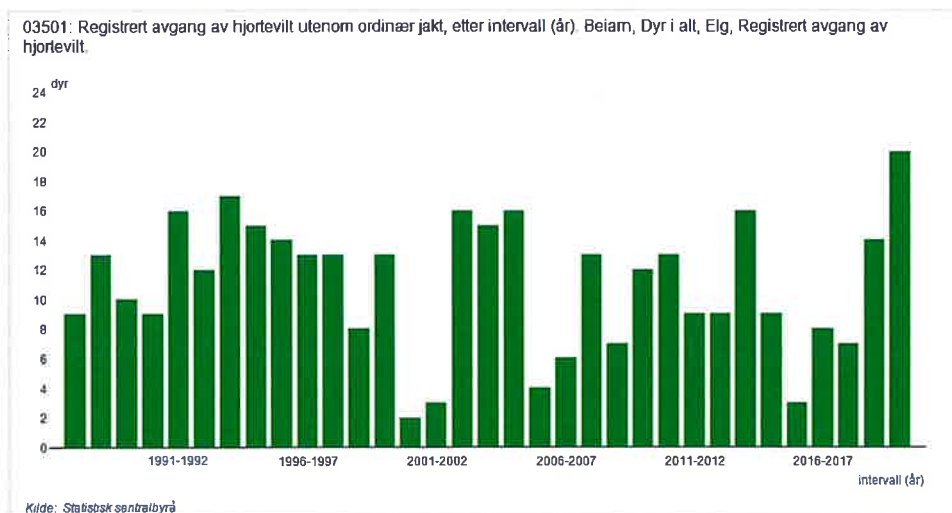
Diagrammet viser til hvor mange prosent av de skutte dyrene som var kalv, åring, eller voksendyr fordelt på kjønn i årsperioder fra 2002 til 2020.

Figur 11 viser hvor mange prosent av hver enkelt kategori det ble felt i løpet av jaktårene

Fallvilt

Diagrammet for fallvilt i Beiarn kommune strekker seg fra år 1987 til år 2019, og er hentet fra statistisk sentralbyrå. Fallviltstatistikken viser kun antall funnet og registrerte fallvilt som har dødd av andre årsaker enn ordinær jakt, og blir derfor et minimumsestimat. Man kan med høy sannsynlighet si at det er flere dødsfall utenfor ordinær jakt enn det som har blitt registrert. Det er også mulig at elg har gått på elva og omkommet, og aldri blitt registrert, eller omkommet andre plasser og ikke blitt funnet. Klimavariasjoner, magert vinterbeite og harde vintre kan også resultere i høyere dødstill.

Figur 12 viser registrerte elg funnet/felt utenfor ordinær jakt. tallene og grafen ble hentet fra statistisk sentralbyrå

Diskusjon

Bestandskondisjon

Det er ikke under alle resultatene at p-verdien (bestemmer om de er signifikante eller ikke) og trendlinje samsvarer. En bør likevel ikke avskrive trendlinjen med en gang, men samtidig ikke vektlegge de for mye.

- Kalvene har en nedadgående trend innenfor slaktevekten, dette er ikke regnet til å være en sikker nedgang (figur 1).
- 1 ½ år gamle dyr har en betydelig reduksjon innenfor slaktevekt, som statistisk sett regnes som en sikker nedgang (figur 2).
- Voksne dyr har igjennom perioden hatt en stigning i slaktevekt, men fra 2007, har de hatt en nedgang (figur 3). De statistiske testene viste ikke til en sikker endring.

Mulige årsaker til en nedgang i slaktevekt på 1 ½ åringer og en tilfeldig nedgang i slaktevekt hos kalv, kan skyldes at kalv som får oppleve vinteren har lite tilgang på beite, siden beitetrykket kan være for hardt i forhold til områdets beiteevne. En annen mulighet er at jegerne selekterer bort de minste kalvene. Et eksempel som er typisk her er dersom en jeger møter på ei elgku med to kalver ifølge. I mange slike tilfeller er det da den største kalven som blir skutt. Noe som resulterer i at det er de mindre kalvene som går vinteren i møte og er 1 ½ åringer til neste jakt sesong. Samtidig preges 1 ½ åringenes slaktevekt direkte av hvordan vekstvilkårene deres har vært i løpet av vintersesongen med tanke på matmengde (Solberg m.fl. 2006). Dette kan bety at vinterne har vært harde, eller at populasjonen har blitt for stor i forhold til områdets bæreevne at det har vært vanskelig for dyrene å finne nok matressurser til å oppnå en større vekst.

Mulig årsak til nedgang i slaktevekt hos voksne kyr, men ikke oksene, (figur 3) kan være at det i løpet av årene har vært noen av de større oksene som har blitt skutt og registrert, i motsetning til hos kyrne. Samtidig er det viktig å tenke på at en endring i bestandens kondisjon ikke vil bli synlig på samme tid hos de eldre som hos ungdyra, og at endringene vil bli synlig først noen år etter hos de eldre dyra enn hos ungdyra.

Andre indikatorer på bestandskondisjonen er utviklingen i kalveproduksjonen hvor man ser på andelen kyr med kalv og kalver pr. kalvku (Andersen m.fl. 2009). I Beiarn, for perioden 1987-2017, ser man en økning i andelen kyr med kalver på trendlinjen (figur 4), selv om vi ikke har påvist en sikker utvikling. Økningen på trendlinjen viser til at det er flere kyr i produktiv alder. Derimot viser andelen kalver pr. kalvku på trendlinjen (figur 6) at det er en nedgang i antall kyr med tvilling-kalver. Den statistiske testen viste til en statistisk signifikans og viste derfor til en ikke tilfeldig nedgang. Det vil si at selv om det er en svak økning i antall kyr som får kalver, er det færre kyr som får tvillinger. Dette kan bety at det er færre eldre kyr over 5-år som kan få tvillinger (Solberg m.fl. 2017). Dette kan tyde på at det er færre eldre dyr igjen i bestanden. En reduksjon i kalveproduksjonen kan også skyldes redusert eller dårlig tilgang på føde. Kommunen har også igjennom årene prøvd å favorisere kalveproduksjonen ved å fokusere på et høyere uttak av ungdyr, dette betyr at det egentlig skal være flere eldre kyr i bestanden. Dette leder tilbake til en tankegang om matmangel.

Bestandsutvikling

En bestand blir regnet til å være stabil dersom antall sette elg pr. jegerdagsverk endrer seg lite mellom hvert år. Det kreves mer enn 500 observasjoner under en periode med mer enn 1000 jegerdagsverk for å unngå at tilfeldigheter påvirker indeksene som er brukt (Stokke m.fl. 2015). I Beiarn kommune har antallet elg sett pr. jegerdag økt med årene. I likhet med de andre indikatorene har den her også variert en del fra år til år. Likevel er trenden og signifikansen ganske tydelig. Dette vil si at antallet elg i Beiarn øker.

I sammenheng kan man se på antall felte dyr i forhold til antallet sette dyr hvor begge har en oppadgående trend, men på felte dyr viste det ikke til en signifikant verdi. Dette kan kanskje forklares av at jaktuttaket er relativt stabilt siden det ikke har vært endringer på kvoten. Dette sier også noe om at prosentvis felte dyr av de sette dyrene gradvis har sunket med årene. På figur 9 ser man at trendlinjen for sette dyr har en høyere stigningsgrad enn trendlinjen for felte dyr.

Ved å se på utviklingen innenfor kalveproduksjonen ser det ut til at stammen gradvis begynner å bestå mer og mer av yngre dyr. Mulige årsaker til dette kan være at de eldre kyrne har blitt skutt, det har vært tøffe vintre og hardt klima med påfølgende død. Det er heller ikke utenkelig at det er for lite beite til antallet dyr og at det er derfor det blir færre tvillingfødsler. Det kan heller ikke utelukkes at dyrene etter hvert vandrer ut av kommunen når de blir eldre selv om det i 2009 ble konkludert via overvåkningsprogrammet for elg, med at elgen i Beiarn hovedsakelig holder til i Beiarn hele året med unntak av noen få individer (Andersen m.fl. 2009).

Kjønnsraten viser til at det over lengre tid har vært et høyere antall med kyr enn okser i bestanden. Til tross for at en nedgang i antall kyr per okse ikke er statistisk signifikant, bør man ikke utelukke at observert nedgang er reel (figur 7). Det er en svakt nedadgående trend, og dersom man kalkulerer gjennomsnittet i perioder ser man at perioden 2013-2017 har et lavere gjennomsnitt enn den hele perioden 1987-2017, samt periodene 2003-2007 og 2008-2012. Samtidig ser man på oversikten over felte dyr i prosent fordelt på kjønn og alder (figur 11) at avskytingen for voksne kyr økte betraktelig i 2020 noe som igjen lover godt mot et lavere forholdstall mellom kyr pr. okse. Da dette kan resultere i at kyr og kviger blir bedekt tidligere i parringssesongen, som igjen resulterer i at kalvene blir født tidligere på våren, og gir dem en lengre sesong på sommerbeite og bedre vekstvilkår (Naturdata, UÅ).

Antall fallvilt registrert i kommunen har variert år etter år, og år med høyere dødstall har blitt fulgt av år med lavere dødstall, og motsatt. Diagrammet (figur 12) viser kun absolutte minimumstall da det ikke er urimelig å regne med at ikke alle kadavre blir funnet. Året 2019 har det høyeste registrerte antallet av fallvilt. Variasjoner kan skyldes både tøffe vintre med mye snø og liten tilgang på næring, samt at elgbestanden har variert noe opp og ned. Det er heller ikke urimelig å tenke seg til at ikke alle kadaver som blir funnet av folk blir registrert, siden det ikke er alle som vet at det skal varsles, eller vet hvor de skal varsle. Det er også tenkelig at innbyggere og turgåere har vært flinkere til å varsle om funn av døde dyr i 2020 enn tidligere.

Bestandsutviklingen sammenliknet med de kommunale målsetninger for Beiarn kommune fra 2005 og den regionale planen for høstbart vilt og innlandsfisk i Nordland fylkeskommune 2016-2028

I de kommunale målsetningene for forvaltning av hjortevilt 2005 ble det satt en strategi om at vinterbestanden ikke skulle overstige 200 vinterelg (mål 2). Ved bruk av formelen $Vinterbestand = jaktuttak / (observert kalveandel - naturlig dødelighetsrate / 1 - observert kalveandel)$ (Andersen m.fl. 2009) som gir et grovt estimat på vinterbestanden, ble det kalkulert til at det er ca. 214 vinterelg i kommunen. Sammenliknet med den negative trendlinjen for slaktevekt hos kalv og 1 ½ åringer (figur 1 & 2), og den sikre nedgangen i reduksjonen hos slaktevekten på 1 ½ åringer tyder dette på at det enten

er mere vinterelg i kommunen enn det estimatet anslo, eller så er maksimumsmålet som ble satt i 2005 for høyt. Dette kan grunngis ved at det er en synlig nedgang i slaktevektene over tid samtidig som det er en nedgang i kalveproduksjonen. Dette betyr igjen at bestandskondisjonen hos elgen i Beiarn er synkende, noe som ikke er ønskelig.

De kommunale målsetningene fra 2005 satte seg også en strategi, i forbindelse med mål 2, om å ha et jaktuttak på ca. 65% ungdyr (kalv og åring). De siste fem årene har snittet for jaktuttaket på ungdyrene (figur 7) ligget på 57,2%. Altså noen prosent under ønsket uttak.

Bestandskondisjonen kommer inn på et annet kommunalt mål, dette er mål 3. Samtidig som man kommer inn på tiltakene for et mål i Nordland fylkeskommunes regionalplan (mål 3). I kommunen er det nå en reduksjon i slaktevektene på ungdyr. De siste 4 åren har slaktevekten på ungdyr i gjennomsnitt vært lavere enn i 2005. Det har også vært lavere gjennomsnittsvokter på ungdyrene hvert enkelt år i perioden 2017-2020 med unntak av kalv i 2017, og 1 ½ åringer i 2019. Det kan konkluderes med at det ikke er en økende slaktevekt eller stabilitet. Det samme kan konkluderes med sett kalv per ku (figur 5), hvor det er en stabil mot meget svak oppadgående trend, og en sikker nedgang i antall kalv pr. kalvku. Derfor kan man ikke si at bestandskondisjonen har økt, da den heller har sunket i løpet av de siste femårsperiodene. Derfor har ikke Beiarn kommune klart sine egne mål om bestandskondisjon som ble utarbeidet i 2005, eller ser ut til å klare fylkeskommunens mål på dette punktet i fireårsperioden 2017-2020. Det er også verdt å merke seg at det er en statistisk signifikans på slaktevekt for 1 ½ åringer i hele perioden fra 1991 til og med 2020.

Et annet mål både de kommunale målsetningene fra 2005 (mål 4) og fylkeskommunen (mål 3) har satt seg er på kjønnsforhold imellom kyr og okser. Kommunen satte seg et mål på 2-3 kyr per okse i stammen, noe kommunen ligger godt an til i dag da kommunen har lugget på dette nivået helt siden 2007 og frem til i dag. Derimot ligger kommunen høyt her i forhold til fylkeskommunens mål som ligger på 1,7 kyr per okse. Da gjennomsnittet for perioden 2013-2017 ligger på 2,4.

Både kommunen (mål 5) og fylkeskommunen (mål 2) har hatt som et mål at det skal legges opp mest mulig og i størst grad til forvaltning via flerårige bestandsplaner som dekker hele leveområdet. I Beiarn kommune dekkes mesteparten av elgens leveområde av bestandsplaner.

I tillegg har også Nordland fylkeskommune en strategi for målsetning nr. 3 om at sett elg per jegerdag ikke bør overskride 0,8. Her har Beiarn kommune vært over 0,8 sette elg per jegerdag helt siden 2006, med unntak av 2009, hvor sett elg per jegerdag var på 0,8. Ellers har kommunen ligget på rundt 1 – 1,25 de siste årene (figur 8).

Bestandsutviklingen sammenliknet med Nordland

Det kan være interessant å se på hvordan utviklingen i kommunens elgbestand er i forhold til fylkets bestander. Dette kan være interessant da en kan se om kommunen er med på å trekke gjennomsnitte ned, opp eller ligger midt på treet når det kommer til en bestands kondisjon i området.

Når man ser på felt elg og sett elg pr. jegerdag i kommunen har Beiarn hatt rundt 20 ganger så mye sett elg som felt elg (figur 10), mens i fylket har det vært rundt 16-19 ganger så mye sett elg som felt elg. Dette sier noe om at Beiarn kommune har hatt en noe lavere avskyting eller større økning i bestanden enn hva Nordland fylke har hatt.

Sammenlignet med hele Nordland har Beiarn kommune et høyere snitt for antall sette elg per jegerdag, men også et lavere antall felte dyr per jegerdag. Noe som kan bety at bestanden i Beiarn har økt i forhold til resten av Nordland fylke.

Tabell 1 viser fellingsprosenten i Beiarn kommune og Nordland. Felte og tildelte elg er hentet ifra hjorteviltregisteret.

Årstall	Beiarn Kommune			Nordland Fylke		
	Tildelt elg	Felt elg	Fellings %	Tildelt elg	Felt elg	Fellings %
2003	113	79	70	3004	2412	80
2004	119	77	65	1139	567	50
2005	114	81	71	2137	1135	53
2006	114	72	63	2802	1607	57
2007	114	66	58	3353	2724	81
2008	116	78	67	3492	2890	83
2009	112	78	70	3733	3081	83
2010	112	95	85	3926	3282	84
2011	117	83	71	4103	3448	84
2012	120	92	77	4133	3475	84
2013	120	111	93	4277	3665	86
2014	120	96	80	4404	3634	83
2015	120	104	87	4319	3680	85
2016	120	107	89	4366	3843	88
2017	131	110	84	4615	4063	88
2018	120	108	90	4818	4130	86
2019	125	113	90		4195	
2020	143	127	89		3321	

Fellingsprosenten i Beiarn har variert i likhet med fylket. De har samsvarende hatt en økning i fellingsprosent de siste årene. Tallene for Nordland i år 2019 og 2020 så ut til å være ufullstendige på hjorteviltregisteret på grunn av flere felte elg enn tildelte elg, og tildelte elg langt under det som har vært tidligere år. Det er ikke sikkert at all dataene er blitt opplastet enda i skrivende stund. Derfor ble ikke disse tallene tatt med i tabellen med unntak av felte elg.

Når man ser på kjønns sammensetningene i Nordland imot Beiarn Kommune ligger fylket godt under tallene fra Beiarn i hele perioden fra 2003-2017, med unntak av 2017, hvor tallene er relativt like. Fylket ligger dog mer innenfor de målsetningene Nordland fylkeskommune har satt seg enn hva Beiarn kommune gjør. Dersom det er ønskelig å se tallene og grafene for Nordland anbefales det å se i «Elgrappport Nordland 2003-2018» som er utarbeidet av naturdata.

Det er også interessant å se hvordan forskjeller og eventuelle likheter det er på verdiene sett kalv per ku imellom fylket og kommunen. Nordland har ligget mellom 0,8 og 0,6 igjennom hele perioden med unntak av i 2003 hvor de lå på 0,8-0,85. Beiarn kommune ser ut til å ha noe større variasjoner i andelen sett kalv pr. ku. Dette kan forklares av at Beiarn er en enkeltstående kommune, med snitt kun ifra observerte dyr innad i sin kommune. Derimot har fylket et snitt ifra elg observert og registrert fra alle kommuner i hele Nordland. Beiarn ser allikevel ut til å ha en noe høyere andel av kalv pr. ku enn hva fylket har hatt i perioden 2003-2017 med variasjoner fra 0,6 og 0,9-1 hvor også 2003, var det året med høyest antall sette på en verdi over 1.

Både Nordland og Beiarn kommune ser ut til å ha en nedadgående trend når det kommer til antall kalver per kalvku. Beiarn kommune har i tillegg en påvist sikker nedgang i tvillingraten.

Andel kyr med kalv sier noe om hvor mange prosent av elgkyrne det er som går med kalv. I Nordland har dette variert mellom 45-60% hvor det var i 2003 at andelen kyr med kalv var høyest. I Beiarn kommune har det i perioden 2003-2017 variert mellom 45-70%. hvor det flere år ser ut til å ha vært en noe høyere andel kalveførende kyr i Beiarn kommune en det har vært på fylkesbasis.

Slaktevekt utviklingen for både kalv og 1 ½ åringer ser ut til å være relativt stabilt med kun noen små opp og nedturer i Nordland fylke. Slaktevekten for Beiarn kommune er synkende, spesielt for 1½ åringene hvor det er påvist en betydelig nedgang i slaktevekt. 1 ½ åringene i Beiarn kommune ser ut til å ligge noen kilo under fylkessnittet i perioden 2003-2017. Derimot har kommunen større variasjoner i slaktevekt hos kalvene, selv om gjennomsnittsvekten har en negativ trend er ikke den bekreftet betydelig statistisk. I samme periode ser også slaktevekten for kalv i fylket ut til å være noe mere stabil og ikke fullt så minkende som i kommunen.

Konklusjon

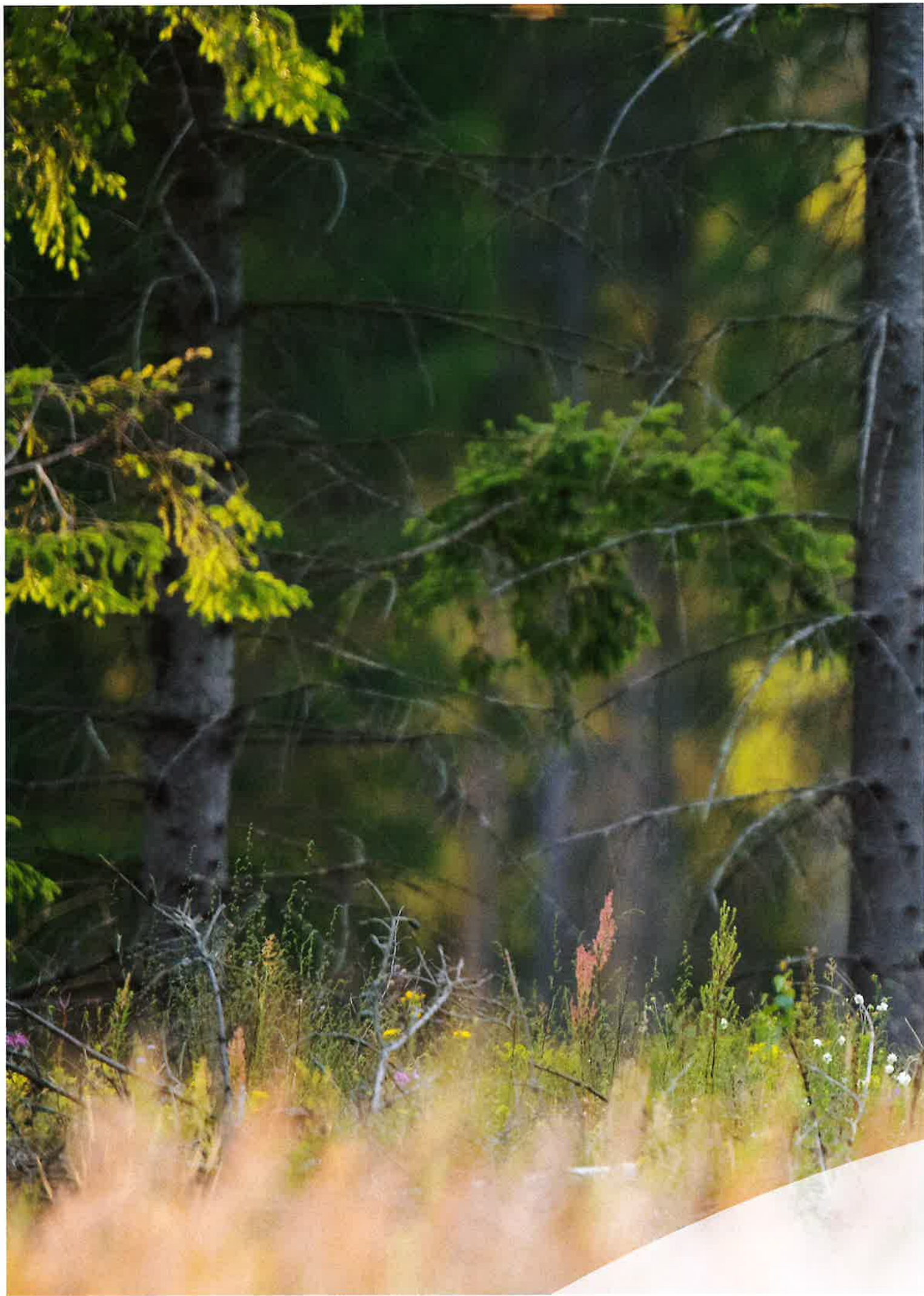
Elgen i Beiarn har en svakt nedadgående kalvevekt og en relativt stabil voksenvekt hvor oksene har økt i vekt og kyrne har minket. Kommunen har også en sikker nedgang i slaktevekt hos 1 ½ åringene. Dette er tegn på en nedadgående kondisjon. Det er også en svak økning i antall sette kyr med kalv, men en nedgang i antall kyr med tvillingkalver. Dette tilsier også at bestandskondisjonen er synkende.

Beiarn kommune har også gjennom tidene hatt et høyt antall kyr i forhold til kviger. Selv om det nå er en nedgang i antall kyr pr. okse, har kommunen enda ikke oppnådd ønsket forholdstall i forhold til fylkeskommunens målsetninger. Antall sett elg pr. jegerdag har også økt, samtidig som antall felte av sette dyr minker. Det er en økende andel kalveførende kyr, men samtidig en nedgang i antallet tvillingkalver. Dette tyder på at bestanden har økt gjennom årene og at det har vært for mange kyr i forhold til okser og derfor sene bedekninger som har gitt mindre kalver til neste høst.

Om man følger bestandsutviklingen, som tyder på en økning i antall individer, og den nedadgående bestandskondisjonen, kan dette tyde på at kyrne blir bedekt på en sen brunst og at det ikke er nok beitetilgang til dyra.

Referanser

- Andersen, O., Solberg E. J., Heim M., Rolandsen C. M., Fangel K. & Ueno M. (2009) *Elgen i Beiarn, en kunnskapsoppsummering*. NINA rapport 531. Lillehammer, Norsk Institutt for Naturforskning.
- Beiarn kommune (2005) *Retningslinjer og målsettinger for hjorteviltforvaltningen*
- Naturdata (UÅ) *Elgrappport nordland 2003-2018*. Røyrvik, Naturdata
- Naturdata, *hjorteviltregisteret* <https://hjorteviltregisteret.no/> Sist besøkt 05.02.2021.
- Naturdata, *hjorteviltregisteret* <http://gammel.hjorteviltregisteret.no/> sist besøkt 05.02.2021.
- Noresjø, I (2016) *Regional plan for høstbart vilt og innlandsfisk 2016-2028, DEL I – med planbeskrivelse og vurderinger i henhold til naturmangfoldloven*, Nordland fylkeskommune.
- Solberg, E. J., Rolandsen C. M., Heim M., Grøtan V., Garel M., Sæther B. E., Nilsen E. B., Austrheim G., & Herfindal I. (2006) *Elgen i Norge sett med jegeøyne. En analyse av jaktmaterialet fra overvåkningsprogrammet for elg og det samlede sett elg-materialet for perioden 1968-2004*. NINA rapport 125. Trondheim, Norsk Institutt for Naturforskning.
- Solberg, E.J., Strand O., Veiberg V., Andersen R., Heim M., Rolandsen C. M., Holmstrøm F., Solem M. I., Eriksen R., Astrup R. (2010). *Årsrapport fra overvåkningsprogrammet for hjortevilt*. NINA rapport 584. Trondheim, Norsk Institutt for Naturforskning.
- Solberg, E.J., Strand O., Veiberg V., Andersen R., Heim M., Rolandsen C. M., Solem M. I., Holmstrøm F., Jordhøy P., Nilsen E. B., Granhus A., Eriksen R. (2017) *Hjortevilt 1991-2016, oppsummeringsrapport fra overvåkingsprogrammet for hjortevilt*. NINA rapport 1388. Trondheim, Norsk institutt for naturforskning.
- Stokke, S., Pedersen H. C. & Sandlund O. T. (2015). *Bestandsvurdering av viltressurser i Nordland fylke*. NINA rapport 1160. Trondheim, Norsk Institutt for Naturforskning.

Delegerte vedtak

Dato: - Utvalg: PLR Plan og ressursutvalget

Arkivsak	Dato Navn Innhold	Saksnr.	Avd/Sek/Saksb.	Arkivkode Resultat
21/635	21.10.2021	DS 75/21	BK/TEK/TOS	K01
	MOTORFERDSEL I UTMARK - THOR-JAN BREIMO			
21/654	28.10.2021	DS 76/21	BK/TEK/TOS	GNR 54/2
	SØKNAD OM KONSESJON PÅ ERVERV AV FAST EIENDOM - 54/2,29			
21/622	01.11.2021	DS 77/21	BK/TEK/FM	GNR 10/10
	SØKNAD OM TILLATELSE TIL TILTAK UTEN ANSVARSRETT - RIVING DELER AV BYGG GNR. 10, BNR. 10			

GODKJENNING AV PROTOKOLL - PLAN OG RESSURSUTVALGET

Saksbehandler: **Karin Nordland**
Arkivsaksnr.: **21/685**

Arkiv: **033**

Saksnr.: **Utvalg**
41/21   **Plan og ressursutvalget**

Møtedato
23.11.2021

Rådmannens innstilling:

MØTEPLAN - PLAN OG RESSURSUTVALGET 2022

Saksbehandler: **Karin Nordland**
Arkivsaksnr.: **21/682**

Arkiv: **033**

Saksnr.: **Utvalg**
42/21   **Plan og ressursutvalget**

Møtedato
23.11.2021

Rådmannens innstilling:**Saksutredning:**

Kommunestyret vedtok 15. november møteplan for formannskap og kommunestyre for 2022

Møter i Beiarn formannskap blir på følgende datoer:

26. januar
30. mars
11. mai
8. juni
14. september, (OBS regionråd i Beiarn 15. og 16. september)
6. oktober
3. november
30. november

Møter i Beiarn kommunestyre blir på følgende datoer:

16. februar
28. april
25. mai
22. juni
21. oktober
17. november
14. desember

Som utgangspunkt settes møtestart for alle møter til kl. 09.00.

Saken legges fram uten innstilling. Plan og ressursutvalget bes planlegge sine møtedatoer ut fra de datoer som er fastsatt for formannskap og kommunestyret.

KLAGE PÅ DELEGERT VEDTAK 65/21 I PLR

Saksbehandler: **Thomas Olufsen Skrautvol**
 Arkivsaksnr.: **21/445**

Arkiv: **GNR 16/17**

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
65/21	Plan og ressursutvalget	01.10.2021
43/21	Plan og ressursutvalget	23.11.2021

Rådmannens innstilling:**Saksutredning/bakgrunn:**

Inger Johanne Navjord klager i brev datert 26. oktober 2021, mottatt kommunen 2. november, på delegert vedtak nr. 65/21 i Plan- og ressursutvalget (PLR), om kommunens avslag på fradeling av tomt til eksisterende hytte på gnr. 16 bnr. 17.

Det vises til mottatt klage, som vedlegges her.

Vedtaket var fattet med hjemmel i jordlova § 12, og begrunnet i korte trekk med at en fradeling som omsøkt gir større ulemper enn fordeler for landbruket.

Det vises for øvrig til søknad om fradeling, og saksframlegget med vurderinger av søknaden (i lys av jordlova), som også er vedlagt.

Saken legges fram uten innstilling ettersom vedtak er fattet og behandlingen gjelder klage på dette enkeltvedtaket.

Lovgrunnlag: Jordlova § 1:

Denne lova har til føremål å leggja tilhøva slik til rette at jordviddene i landet med skog og fjell og alt som høyrer til (arealressursane), kan verte brukt på den måten som er mest gagnleg for samfunnet og dei som har yrket sitt i landbruket.

Arealressursane bør disponerast på ein måte som gir ein tenleg, variert bruksstruktur ut frå samfunnsutviklinga i området og med hovudvekt på omsynet til busetjing, arbeid og driftsmessig gode løysingar.

Ein samfunnsgagnleg bruk inneber at ein tek omsyn til at ressursane skal disponerast ut frå framtidige generasjonar sine behov. Forvaltninga av arealressursane skal vera miljøforsvarleg og mellom anna ta omsyn til vern om jordsmonnet som produksjonsfaktor og ta vare på areal og kulturlandskap som grunnlag for liv, helse og trivsel for menneske, dyr og planter.

Jordlova § 12, 1. og 3.-6. ledd lyder slik:

Deling av eigedom som er nytta eller kan nyttast til jordbruk eller skogbruk må godkjennast av departementet. Det same gjeld forpaktning, tomtefeste og liknande leige eller bruksrett til del av eigedom når retten er stifta for lengre tid enn 10 år eller ikkje kan seiast opp av eigaren (utleigaren). Med eigedom meiner ein òg rettar som ligg til eigedomen og partar i sameige.

Ved avgjerd av om samtykke til deling skal givast, skal det leggjast vekt på om delinga legg til rette for ein tenleg og variert bruksstruktur i landbruket. I vurderinga inngår mellom anna omsynet til vern av arealressursane, om delinga fører til ei driftsmessig god løysing, og om delinga kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området. Det kan leggjast vekt på andre omsyn dersom dei fell inn under formålet i jordlova.

Sjølv om det etter tredje ledd ikkje ligg til rette for å gi samtykke til deling, kan samtykke givast dersom deling vil vareta omsynet til busetjinga i området.

Samtykke til deling kan givast på slike vilkår som er nødvendige av omsyn til dei føremåla som lova skal fremja.

Føresegnene gjeld utan omsyn til om ein eigedom har fleire registernemningar når eigedomen eller ideell del av han er på same eigarhand og etter departementet sitt skjønn må reknast som ei driftseining.

Det vises for øvrig til Landbruks- og matdepartementets rundskriv M-2021-2 (relevant utdrag er vedlagt).

Vurdering:

Navjord innleder sin klage med å minne om at hytta ble lovlig oppsatt i 55-56, før «LNF» ble et begrep. Videre at tomte hytta står på ikke er ny, men har vært der siden før hytta ble bygget. I tillegg at areal-/bebyggelsesplaner som har kommet til siden hytta ble oppført, ikke kan ha tilbakevirkende kraft i forhold til hyttas lovlighet. Det opplyses også om at kommunen tidligere har gitt tillatelse til oppføring av tilbygg. Klager trekker frem at hytta har vært i bruk sammenhengende siden den ble oppført, og henviser til «fradeling til uendret bruk». Hun spør videre om kommunen kan kreve hytta revet.

Av det vi kan se er hytta lovlig oppført og godkjent, som også er nevnt i det opprinnelige saksframlegget. Men hytta står på landbrukseiendommen til Per Storjord, og er ikke fradelt som egen tomt/eiendom med eget bruksnummer. Selv om arealet hytta står på ikke er nytt, vil en fradeling innebære opprettelsen av en ny tomt/eiendom med eget bruksnummer. Det er her jordlova med dens formål, bestemmelser og vilkår gjøres gjeldende, da saken dreier seg om deling av en landbrukseiendom. Foruten dagens planstatus for området, er ikke øvrige bestemmelser etter plan- og bygningsloven eller tidligere tilsvarende lovverk, av relevans for de landbruks- og samfunnsinteressene som jordlova skal hensynta. «Fradeling til uendret bruk» er følgelig ikke et av aspektene kommunen kan hensynta etter jordlovas bestemmelser. Hytta er dog lovlig oppført, og selv om en ikke skulle samtykke til fradeling av hytta vil en se det som svært lite sannsynlig at kommunen skulle kunne kreve hytta revet. Bruken av hytta vil altså kunne fortsette som før.

Klager viser til en nabohytte like ved siden av, det såkalte «menighetshuset» (gnr/bnr 16/30). Der er det også dyrket jord på «alle kanter». Dette ble omgjort fra bedehus til hytte ved en bruksendring, og hun stiller spørsmål ved hvorfor den ble godkjent fradelt mens hun blir nektet fradeling av sin hytte.

Forskjellen her er at hytta/bedehuset ble fradelt ved skylddeling allerede tilbake i 1956, da en hadde helt andre lover og vurderinger enn i dag. Hvorvidt bruksendringen fant sted før eller etter fradelingen er for oss noe usikkert, da arkivene for saker så langt tilbake i tid ikke er komplett. Men det er uansett ikke vesentlig for utfallet av denne saken. Kommunen kan ikke her forholde seg til vurderingene som fant sted 65 år tilbake i tid, men må rette seg etter dagens gjeldende plan- og lovverk. Med bakgrunn i at delingen fant sted under et annet lovverk for så mange år siden, skaper det etter vår vurdering ingen presedens til i dag, og utgjør ei heller noen usaklig forskjellsbehandling mellom disse to sakene.

Klager skriver at hun mener argumentet med påregnelige ulemper i forhold til jordbruket for eventuelle framtidige eiere blir søkt, og at de fleste vel forstår at det blir støy i begrensede perioder når gresset skal slås eller jorda pløyes. Videre at det er umulig å si hvordan saken stiller seg ved eventuelle fremtidige eiere av hytta, men at kommunen sikkert kan stille krav om at man ikke kan kreve restriksjoner i driften av jorda i forbindelse med overtakelse til eventuell tredjepart. Det har til nå ikke vært fremsatt klager i forhold til hytta og landbruksdrifta rundt fra verken brukere av hytta eller brukere av jorda.

Vi viser her til vurderingen gjort i det opprinnelige saksframlegget, og videre til rundskriv M-2021-2 fra Landbruks- og matdepartementet kapittel 5.5.3.2. En fradeling som omsøkt vil kunne skape en uheldig presedens der landbruket blir skadelidende i liknende tilfeller både på Storjord og i kommunen for øvrig, og bør også av den grunn unngås.

Avslutningsvis bemerker vi, som nevnt tidligere i saken, at denne hytta har vært søkt fradelt tidligere. I 2005 avslo Plan- og ressursutvalget søknad fra Inger Navjord og Per Storjord, med hjemmel i jordlova § 12. Saken var opprinnelig avslått etter plan- og bygningsloven, men etter klage ble vedtaket opphevet av Fylkesmannen i Nordland. Det etterfølgende vedtaket etter jordlova § 12 ble derimot ikke påklaget av partene. Mange av de samme hensynene som den gang ble lagt til grunn er også nå vurdert å gjøre seg gjeldende. Med økt aktivitet og flere planer om utbygging på Storjord ser vi dessuten at presset på landbruket og landbruksarealene i dette området øker, og vi kan følgelig ikke se at det skulle tale for en mindre restriktiv praksis i dag enn i 2005.

Vedlegg:

- Klage på delegert vedtak
- Saksframlegg delegert vedtak 65/21 i PLR m/kartvedlegg
- Søknad om fradeling
- Utdrag fra rundskriv M-2021-2

Inger Johanne Navjord

Nyveien 11

8200 Fauske

e-post:inger.navjord@sbnnett.no

Telefon: 97089476

Beiarn kommune

v/Thomas Olufsen Skrautvol

Fauske, 26.10.2021

Beiarn Kommune	
Møtested	Dato
21/445	4
02 NOV 2021	
Møteleder P	
Møteleder S	16/19
Medlem	
Assistent	
	Saksbeh.
	Erstatning
	776

Klage på vedtak Saksnr 21/445, delegert vedtak saksnr 65/21 i PLR

Vedtaket ble mottatt i min postkasse 6.oktober 2021.

Jeg vil herved fremsette en klage på vedtaket.

Når det gjelder avslaget i forhold til Jordloven, vil jeg si at denne hytta ble lovlig oppsatt i 1965-66. Da var det ikke noe som het LNF-område. Området som nå er inngjerdet, har aldri vært oppdyrket. Her er det både litt furu, bjørk og skogsbunn/ blomstereng. Det lille arealet utenfor gjerdet kan umulig ha veldig avgjørende betydning i forhold til jordbruket på Storfjord.

Det nevnes en «ny tomt» i et område med fulldyrka jord. Tomten har vært der siden før hytta ble oppsatt. Det var mest sannsynlig ikke så mange arealplaner på den tiden hytta ble bygget, ellers ville vel mine foreldre ha fått beskjed fra Beiarn kommune. Disse eventuelle areal/bebyggelsesplaner har vel ikke tilbakevirkende kraft, og kan da ikke gjelde allerede eksisterende lovlig bebyggelse. Arealet det er snakk om er på 384 kvadratmeter, hvorav ca. maks en tredjedel er dyrkbar mark.

Når det gjelder ulemper i forhold til jordbruket for eventuelle framtidige eiere, og at de vil kunne kreve restriksjoner i driften av jorda, synes jeg blir et litt søkt argument. De fleste vil vel forstå at det blir litt støy når gresset skal slåes eller jorda pløyes, og dette gjøres jo bare i en svært begrenset periode av året.

Denne hytta er lovlig oppsatt for 56 år siden. Det ble også gitt tillatelse fra Beiarn kommune til å sette opp et tilbygg på 7 kvadratmeter i 1988.

Da jeg arvet hytta fra min mor Gyda Navjord, som døde 2003, tok jeg kontakt med Beiarn kommune om å få sette opp en vedbu, og fikk da beskjed om at jeg ikke behøvde å søke om dette siden den bare var ca. 4-5 kvadratmeter.

Denne hytta har vært i bruk sammenhengende siden den ble satt opp. Det har ikke vært framsatt noen klager til oss fra de som driver jorda, og vi har heller ikke klaget til dem.

Det er noe som heter «**Fradeling til uendret bruk**» Bruken av hytta og tomta har vært sammenhengende og uendret, og ble lovlig etablert før, f. eks. reguleringsplaner og LNF-områder var et begrep. I motsatt fall ville vi vel fått varsel fra kommunen for lenge siden.

Det ligger en annen hytte ikke langt fra min, Gnr 16, bnr 30, eiet av Liv Åse Borch. Det tidligere «Menighetshuset» ble omgjort til hytte, altså en bruksendring.

Her ble det godkjent fradeling. Den ligger også med dyrkbar jord på «alle kanter». Hva er forskjellen her?

Når det gjelder eventuelt framtidige eiere, er det umulig å si hvordan saken stiller seg. Jeg vil jo tro at i tilfelle overdragelse til tredjepart, kan sikkert kommunen stille krav om at man ikke kan kreve restriksjoner i driften av jorda.

Kan det tenkes at det kommer krav fra Beiarn kommune om at hytta må fjernes?

Det nevnes, i et sitat fra Rådmannen: «Formuleringen «miljømessige ulemper» knytter seg ikke til selve driften av eiendommen som skal deles, men tar sikte på konflikter mellom landbruket og andre interesser som følge av landbruksdriften.»

Så vidt jeg vet, har det ikke vært noen konflikter mellom grunneier og eierne av hytta, og jeg kan heller ikke huske at mine foreldre har nevnt noe om dette temaet.

Det nevnes også at «Når det gjelder driftsmessige ulemper for landbruket, kan vi ikke se at en fradeling som omsøkt vil gjøre noen endring i forhold til dagens situasjon, foruten at det oppstår en mer uheldig arrondering av teigen.»

Avslutningsvis vil jeg si følgende: Hytta er lovlig oppsatt. Det er marginale ulemper for fortsatt drift av jorda rundt det omsøkte areal som ønskes fradeit. Den «uheldige arronderingen» har fungert godt i alle år, siden hytta ble bygget.

Begrunnelsen som gis for avslaget, «påregnelige fremtidige miljømessige ulemper for landbruket i området», mener jeg er en dårlig begrunnelse, sett i lys av dagens og tidligere situasjon i området.

Det har jo gått bra med «landbruket» rundt hytta i 56 år. Hva tilsier at det ikke kan fortsette å gå bra i fremtiden også?

Min onkel, Per Storjord er snart 82 år, og jeg er snart 71 år. Det ville vært fint for oss, om denne saken endelig kunne bli løst, slik at fradelingen går i orden.

Mvh

Inger Johanne Navjord

Inger F. Navjord

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: **Thomas Olufsen Skrautvol**
Arkivsaksnr.: **21/445**

Arkiv: **GNR 16/17**

SØKNAD OM FRADELING AV HYTTETOMT GNR/BNR 16/17 - JORDLOVSBEHANDLING

Rådmannens vedtak:

Inger Johanne Navjord har søkt Beiarn kommune om fradeling av tomt til eksisterende hytte på Per Storjord sin landbrukseiendom (gnr. 16 bnr. 17). Før saken kan behandles etter plan- og bygningsloven, er det nødvendig med et delingssamtykke etter jordlova, jf. jordlova § 12 første ledd.

Beiarn kommune gir ikke samtykke til fradeling som omsøkt fra gnr. 16 bnr. 17. Vedtaket fattes med hjemmel i jordlova § 12.

En samlet vurdering i lys av jordlova § 12, tredje ledd, tilsier at det ikke skal gis samtykke til fradeling av omsøkt hyttetomt. Dette begrunnes med at en fradeling som omsøkt gir større ulemper enn fordeler for landbruket.

Saksutredning/bakgrunn:

Inger Johanne Navjord har søkt Beiarn kommune om fradeling og opprettelse av ny grunneiendom/hyttetomt til eksisterende fritidsbolig, fra gnr/bnr 16/17. Omsøkt areal er av søker avmerket i terreng, og av Torbjørn Grimstad inntegnet på kart (se vedlegg). Eier av gnr/bnr 16/17 er Per Storjord, som også eier gnr/bnr 16/7. Vi regner disse to eiendommene som én i denne sammenheng.

Se vedlagte utskrift fra Gårdskart for oversikt over eiendommens arealressurser (AR5), samt for gnr/bnr 16/7. Eiendommene består av til sammen ni teiger rundt på Storjord, og ligger i hovedsak i område regulert som LNFR i kommuneplanens arealdel, foruten noen deler som inngår i område avsatt til landbruk i reguleringsplan for Storjord. Omsøkt hyttetomt ligger midt i et felt med fulldyrka jord i den vestligste teigen på gnr/bnr 16/17, sør for fylkesvei 813 på Storjord. Denne teigen er avsatt til LNFR-formål. På omsøkt tomt ligger den aktuelle hytta (i matrikkelen angitt som fritidsbygg (hyttersommerh. ol)).

Saken skal her behandles etter jordlova § 12. Saken dreier seg ikke om endring eller omdisponering av areal, så jordlova § 9 gjør seg ikke gjeldende.

Inger Navjord og Per Storjord har tidligere søkt om å få fradele samme hytte. I Plan- og ressursutvalgets møte 1. juni 2005, sak 13/05, ble det ikke gitt samtykke etter jordlovas § 12 med bakgrunn i påregnelige drifts- eller miljømessige ulemper for jordbruksdrifta i framtida. I tillegg at eiendommen ville få en uheldig arrondering.

Lovgrunnlag:

Jordlova § 1:

Denne lova har til føremål å leggja tilhøva slik til rette at jordviddene i landet med skog og fjell og alt som høyrer til (arealressursane), kan verte brukt på den måten som er mest gagnleg for samfunnet og dei som har yrket sitt i landbruket.

Arealressursane bør disponerast på ein måte som gir ein tenleg, variert bruksstruktur ut frå samfunnsutviklinga i området og med hovudvekt på omsynet til busetjing, arbeid og driftsmessig gode løysingar.

Ein samfunnsgagnleg bruk inneber at ein tek omsyn til at ressursane skal disponerast ut frå framtidige generasjonar sine behov. Forvaltinga av arealressursane skal vera miljøforsvarleg og mellom anna ta omsyn til vern om jordsmonnet som produksjonsfaktor og ta vare på areal og kulturlandskap som grunnlag for liv, helse og trivsel for menneske, dyr og planter.

Jordlova § 12, 1. og 3.-6. ledd lyder slik:

Deling av eigedom som er nytta eller kan nyttast til jordbruk eller skogbruk må godkjennast av departementet. Det same gjeld forpaktning, tomtefeste og liknande leige eller bruksrett til del av eigedom når retten er stifta for lengre tid enn 10 år eller ikkje kan seiast opp av eigaren (utleigaren). Med eigedom meiner ein òg rettar som ligg til eigedomen og partar i sameige.

Ved avgjerd av om samtykke til deling skal givast, skal det leggjast vekt på om delinga legg til rette for ein tenleg og variert bruksstruktur i landbruket. I vurderinga inngår mellom anna omsynet til vern av arealressursane, om delinga fører til ei driftsmessig god løysing, og om delinga kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området. Det kan leggjast vekt på andre omsyn dersom dei fell inn under formålet i jordlova.

Sjølv om det etter tredje ledd ikkje ligg til rette for å gi samtykke til deling, kan samtykke givast dersom deling vil vareta omsynet til busetjinga i området.

Samtykke til deling kan givast på slike vilkår som er nødvendige av omsyn til dei føremåla som lova skal fremja.

Føresegnene gjeld utan omsyn til om ein eigedom har fleire registernemningar når eigedomen eller ideell del av han er på same eigarhand og etter departementet sitt skjønn må reknast som ei driftseining.

Det vises for øvrig til Landbruks- og matdepartementets rundskriv M-2021-2.

Vurdering:

I spørsmålet om kommunen skal samtykke til deling, skal det legges vekt på om delinga legger til rette for en tjenlig og variert bruksstruktur i landbruket (herunder vern av arealressursene, hvorvidt delinga fører til en driftsmessig god løsning, eventuelle drifts- og miljømessige ulemper, og eventuelle andre hensyn som faller inn under jordlovens formål). Dersom det etter dette ikke ligger til rette for å gi samtykke til deling, kan samtykke likevel gis dersom en slik deling vil ivareta hensynet til bosetting i området. Utgangspunktet for vurderingen av om samtykke til deling skal gis, er at delingen ikke skal gå ut over de interessene bestemmelsen skal verne om.

Hensikten med å verne om arealressursene i landbruket, er å hindre at det oppstår enheter som er vanskelig å drive rasjonelt og opprettholde som aktive bruk. En fradeling som omsøkt vil ikke ha nevneverdig innvirkning på eiendommens arealressurser, da hytta allerede er oppført og godkjent. Vi ser også at hytta per i dag brukes av andre enn grunneier selv, og utgjør ingen relevant økonomisk gevinst for han. Men Storjord kan sies å være et pressområde i Beiarn, med både bolig- fritids- og næringsbebyggelse (m.m.) i tillegg til et aktivt landbruk. Andre steder på Storjord ser vi at jordbruksarealer må vike for utbygging av ulik art. Det synes derfor viktig å verne om de arealene i dette området som er godt egnet til matproduksjon, herunder husdyrproduksjon.

Bruket til Per Storjord er ikke lenger i drift, og den dyrka jorda er i dag bortleid til Steinar Pedersen sitt bruk på Storjord (Hauan gård). En fradeling som omsøkt vil følgelig ikke påvirke Per Storjord sin bruk av eiendommen. Likevel, en ny tomt midt i et felt fulldyrka jord vil bidra til dårligere arrondering i området, og åpne for at eksisterende og eventuelle fremtidige hytter midt i åkerlandskap kan fradeles og omsettes fritt. Det er en uheldig konsekvens som omtales nærmere nedenfor.

Når det gjelder driftsmessige ulemper for landbruket kan vi ikke se at en fradeling som omsøkt vil utgjøre noen endring i forhold til dagens situasjon, foruten at det oppstår en mer uheldig arrondering av teigen som nevnt ovenfor.

Formuleringen «miljømessige ulemper» knytter seg ikke til selve driften av eiendommen som skal deles, men tar sikte på konflikter mellom landbruket og andre interesser som følge av landbruksdriften. På Storjord finnes to aktive sauebruk, og det er påregnelig at det som finnes av dyrka jord i området, både eid og leid av gårdbrukerne, drives aktivt. Det innebærer en del støv, støy og helge- og nattarbeid, og ikke minst lukt fra spredning av husdyrgjødsel på arealene. I denne saken gjelder dette fulldyrka jord som ligger tett inntil den aktuelle hytta på nær sagt alle kanter. Det er ikke nødvendigvis en utfordring for dagens brukere av hytta, men det er påregnelig at fremtidige brukere/eiere av hytta i større grad vil bli plaget av dette, og potensielt kunne kreve restriksjoner i driften av jorda. Spesielt om hytta blir overdratt videre til en tredjepart uten nærmere kjennskap til eller forståelse for landbrukets behov.

En samlet vurdering i lys av jordlovens § 12, tredje ledd, tilsier derfor at det her ikke skal gis samtykke til fradeling. Med bakgrunn i påregnelige fremtidige miljømessige ulemper for landbruket i området, samt av hensynet til landbrukets arealressurser på Storjord og eiendommens arrondering, bør det ikke opprettes noen hyttetomt her.

Hensynet til bosetting etter jordlova § 12 fjerde ledd gjør seg ikke gjeldende i denne saken, da det her dreier seg om en hytte/fritidsbolig.

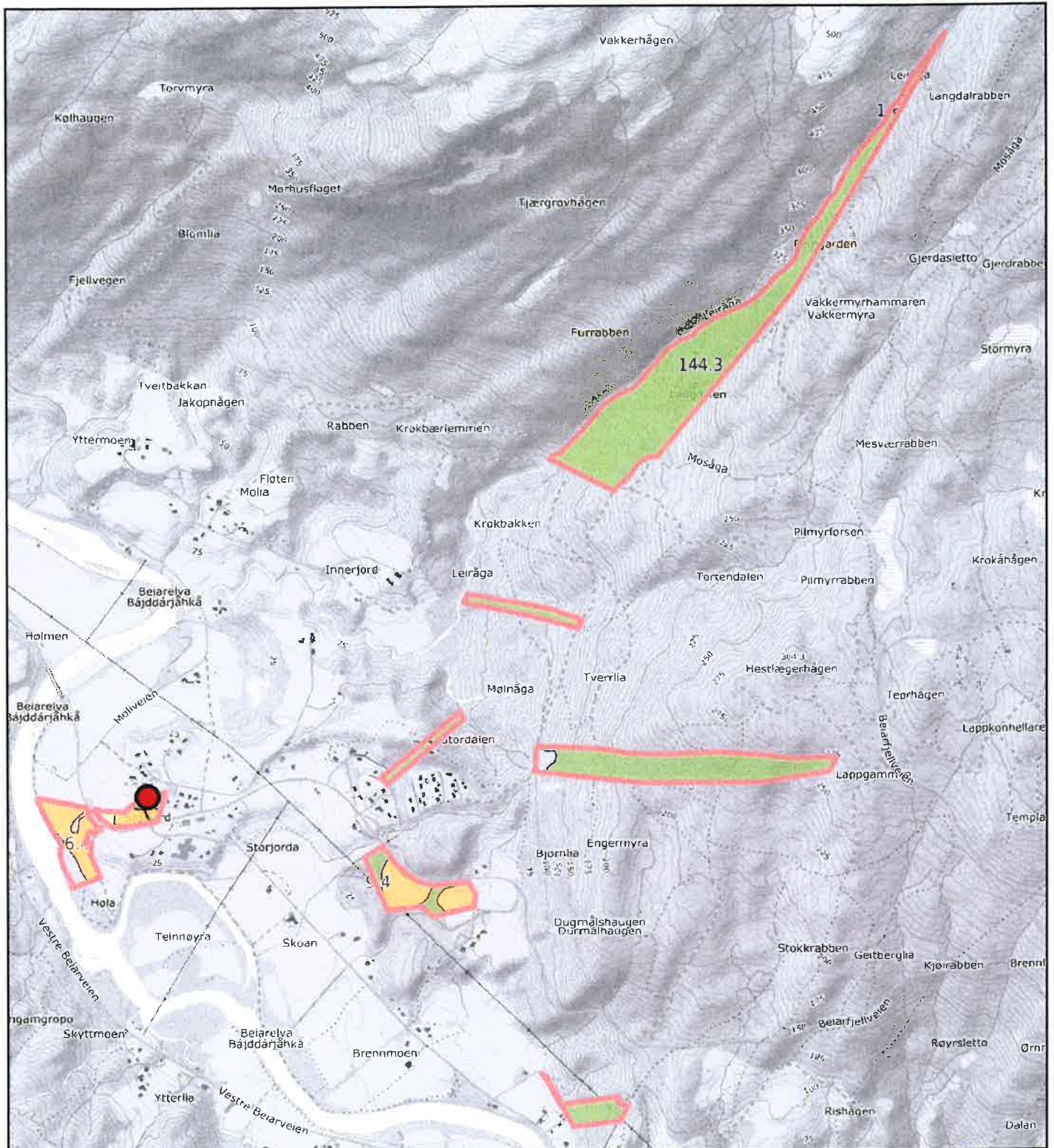
Vedlegg:

- Situasjonsplan, avmerkede grenser til hyttetomt
- Utskrift fra Gårdskart

rådmann

Situasjonsplan fradeling 16/17:

0 100 200 300m
 Målestokk 1: 15000 ved A4 utskrift
 Utskriftsdato: 28.09.2021 15:21
 Eiendomsdata verifisert: 28.09.2021 15:11

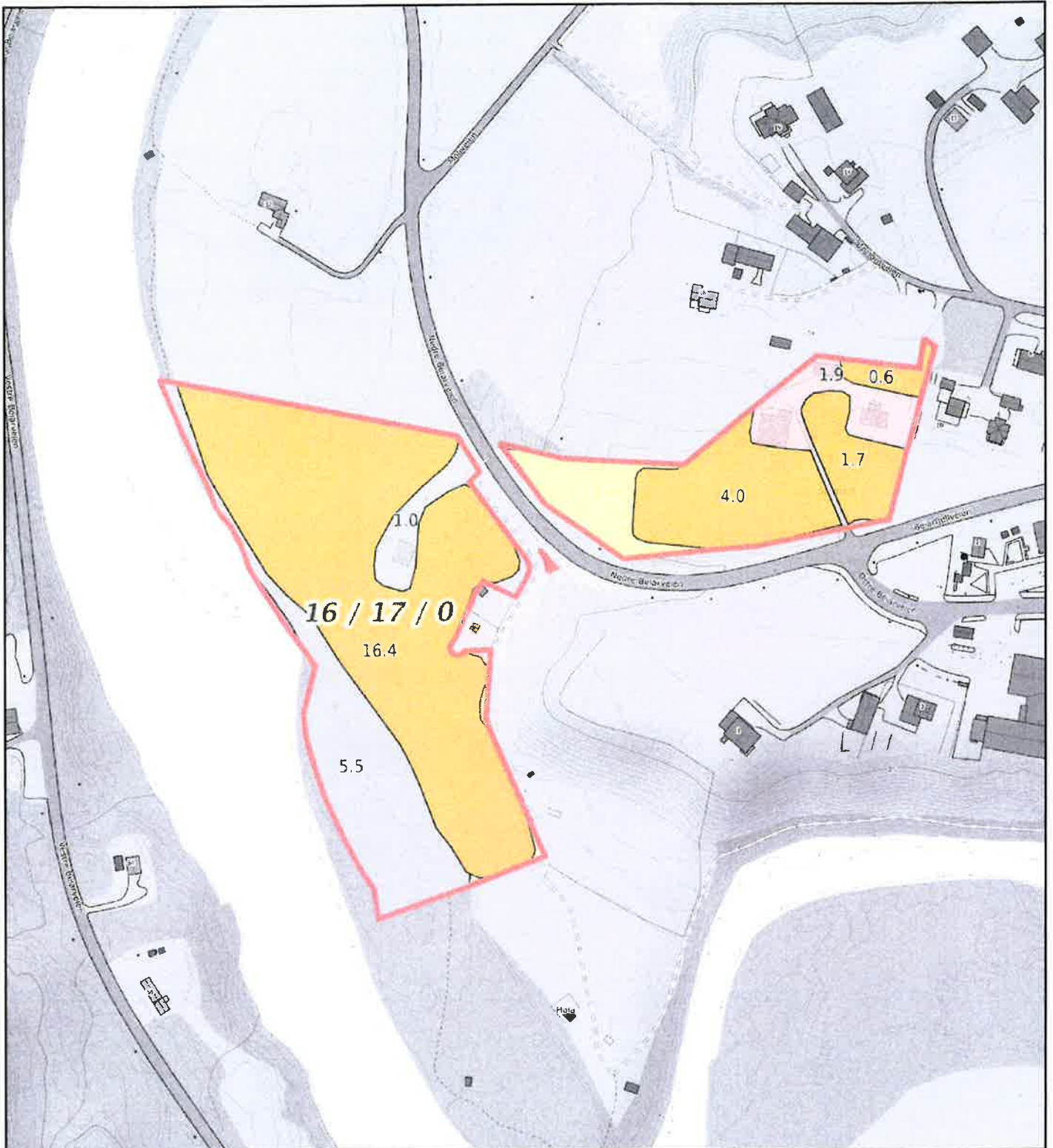
GÅRDSKART 1839-16/17/0
 Tilknyttede grunneiendommer:
 16/7/0-16/17/0

Markslag (AR5) 7 klasser		AREALTALL (DEKAR)	
TEGNFORKLARING			
	Fulldyrka jord	41.5	
	Overflatedyrka jord	0.0	
	Innmarksbeite	2.1	43.6
	Produktiv skog *	241.5	241.5
	Annet markslag	11.4	
	Bebygd, samf., vann, bre	2.0	13.4
	Ikke kartlagt	0.0	0.0
	Sum	298.5	298.5

* Produktiv skog er skog på fastmark og myr med skogbonitet lav eller bedre.

Kartet viser valgt type gårdskart for eiendommen man har søkt på. I tillegg vises bakgrunnskart for gjenkjenning. Arealstatistikken viser arealer i dekar for alle teiger på eiendommen. Det kan forekomme avrundingsforskjeller i arealtallene.

- Ajournføringsbehov meldes til kommunen.
- Arealressursgrenser
  - Eiendomsgrenser
  - Driftsenterpunkt

0 20 40 60m
 Målestokk 1: 2500 ved A4 utskrift
 Utskriftsdato: 28.09.2021 15:22
 Eiendomsdata verifisert: 28.09.2021 15:11

GÅRDSKART 1839-16/17/0
 Tilknyttede grunneiendommer:
 16/7/0-16/17/0

Markslag (AR5) 7 klasser TEGNFORKLARING	AREALTALL (DEKAR)	
Fulldyrka jord	41.5	
Overflatedyrka jord	0.0	
Innmarksbeite	2.1	43.6
Produktiv skog *	241.5	241.5
Annet markslag	11.4	
Bebygd, samf., vann, bre	2.0	13.4
Ikke kartlagt	0.0	0.0
Sum	298.5	298.5

* Produktiv skog er skog på fastmark og myr med skogbonitet lav eller bedre.

Kartet viser valgt type gårdskart for eiendommen man har søkt på. I tillegg vises bakgrunnskart for gjenkjenning. Arealstatistikken viser arealer i dekar for alle teiger på eiendommen. Det kan forekomme avrundingsforskjeller i arealtallene.

Ajourføringsbehov meldes til kommunen.

- Arealressursgrenser
- Eiendomsgrenser
- Driftsenterpunkt

Inger Johanne Navjord

Fauske 08.07.2021

Nyveien 11

8200 Fauske

e-post: inger.navjord@sbnnett.no

Telefon: 970 89 476

Beiarn Kommune

v/Torbjørn Grimstad

Angående fradeling av hyttetomt på Gnr.16 Bnr. 17

Takk for hyggelig møte på ditt kontor 29.juni. Jeg sender herved skjema med underskrift av min onkel, Per Storjord.

Når det gjelder avmerking på kartet ble det litt vanskelig, Da vi ikke hadde godt nok utstyr for å måle og tegne inn på kartet.

Men det vi gjorde da min onkel kom ned onsdag 30.juni, var at vi satte ned merker i bakken der vi ønsker grensene skal gå utenfor gjerdet. Området brukes til å parkere bilen og som snuplass. Dette er nå markert med blått nylontau mellom stikkene.

Vårt ønske er å få fradelt hele området innenfor gjerdet pluss det avmerkede området utenfor gjerdet. Jeg tror ikke at det arealet vi har merket opp kommer i konflikt med det mørkeste gule området, som skulle være dyrkbar mark. Jeg tror heller ikke at arealet vil overskride 750 kvadratmeter, som jeg mener ble sagt var maksimumsgrensen for hyttetomter.

Jeg vet ikke hvor lang saksbehandlingstid dere trenger, men når oppmålingen skal skje, kunne det kanskje være greit at både min onkel og jeg kan være til stede, i tilfelle det blir endringer.

På forhånd takk for positiv behandling av denne saken.

Håper å høre fra dere om ikke alt for lenge.

Med vennlig hilsen

Inger J. Navjord

Inger J. Navjord

Beiarn Kommune		
Ar. 21/445	Ok. nr. 1	Reg. nr. Ar. 3598/21
13 JUL 2021		
Ark. kode P	16/17	
Ark. Inndr. S		
Avdeling	Saksbehandler	TG
Klassifisering	Gjeldning	

Krav om matrikulering,**herunder rekvisisjon av oppmålingsforretning**

For søknadsplichtige tiltak etter plan- og bygningsloven (pbl) § 20-1 første ledd bokstav m, jf. matrikkeloven (ml) § 10

Vedlegg J

Kommunens saks-/journalnr.

Oppdragsnr.

1. Rekvisisjon gjelder for følgende matrikkelenhet (eiendom)*

Kommunenr. 1 839	Gnr. 16	Bnr. 17	Fnr.	Kommune BEIARN
Kommunenr.	Gnr.	Bnr.	Fnr.	Kommune

* Ved arealoverføring skal det oppgis informasjon om begge involverte matrikkelenheter

2. Rekvisitens hjemmel for krav om matrikulering etter matrikkeloven § 9 første ledd bokstav a-h*

- Den som har grunnbokshjemmel som eier, ml § 9 a
- Den som ved rettskraftig dom er kjent som eier eller fester, ml § 9 b
- Den som lovlig har overtatt grunn eller anlegg ved ekspropriasjon, ml § 9 c
- Den som lovlig har etablert/fått løyve til å etablere fast anlegg på eierløs sjøgrunn eller i eierløs undergrunn, ml § 9 d
- Den som med hjemmel i lov utøver eierrådighet over grunnen når ingen har grunnbokshjemmel til denne, ml § 9 e
- Stat, statsforetak, fylkeskommune eller kommune når grunnen er tilegnet offentlig veg- eller jernbaneformål, ml § 9 f
- Stat/kommune ved fradeling av hele teiger eller når enheten blir delt av kommunegrense, ml § 9 g
- Den som har innløst festegrund etter bestemmelsene i lov om tomtefeste, ml § 9 h

* Rekvisisjon etter matrikkeloven § 9 bokstav b-h krever dokumentasjon for lovhjemmel som ligger til grunn for kravet

3. Sakstype (se veiledning på side 2)**3.a Opprettelse av ny matrikkelenhet**

- Grunneiendom   Anleggseiendom   Festegrund

3.b Endring av eksisterende matrikkelenhet

- Arealoverføring (berørte parter må skrive under i punkt 7 jf. matrikkelforskriften § 23 (6))

4. Tidspunkt for matrikulering, måling og merking av grenser (se veiledning side 2)

- Matrikulering uten utsettelse, som hovedregel innen 16 uker jf. matrikkelforskriften § 18 (1)
- Matrikulering innen frist nærmere avtalt med kommunen jf. matrikkeloven § 35
- Søknad om matrikulering uten fullført oppmålingsforretning jf. matrikkeloven § 6 andre ledd (søknad vedlegges)

5. Vedlegg (dokumentasjon som trengs for å gjennomføre oppmålingsforretningen)

Vedlegg:	Vedlegg nr.
Dokumentasjon for hjemmel jf. ml § 9 bokstav b-h	
Begrunnet søknad om matrikulering med utsatt oppmålingsforretning, samt kartvedlegg jf. mf § 25	
Annen aktuell dokumentasjon	

6. Fakturaadresse (skal fylles ut dersom faktura skal sendes andre enn rekvisenten, eller dersom det er flere rekvisenter)			
Navn (blokkbokstaver) Inger Johanne Navjord		Adresse Nyveien 11	Evt. organisasjonsnr
Postnr. 8 200	Poststed FAUSKE	E-postadresse inger.navjord@sbnnett.no	Telefon <i>970 89476</i> ~~977 889 476~~

7. Underskrift fra registrert eier eller fester av matrikkelenhet som får endret grense*			
Gnr./Bnr./Fnr.	Evt. organisasjonsnr.	Navn (blokkbokstaver)	Underskrift registrert eier/fester

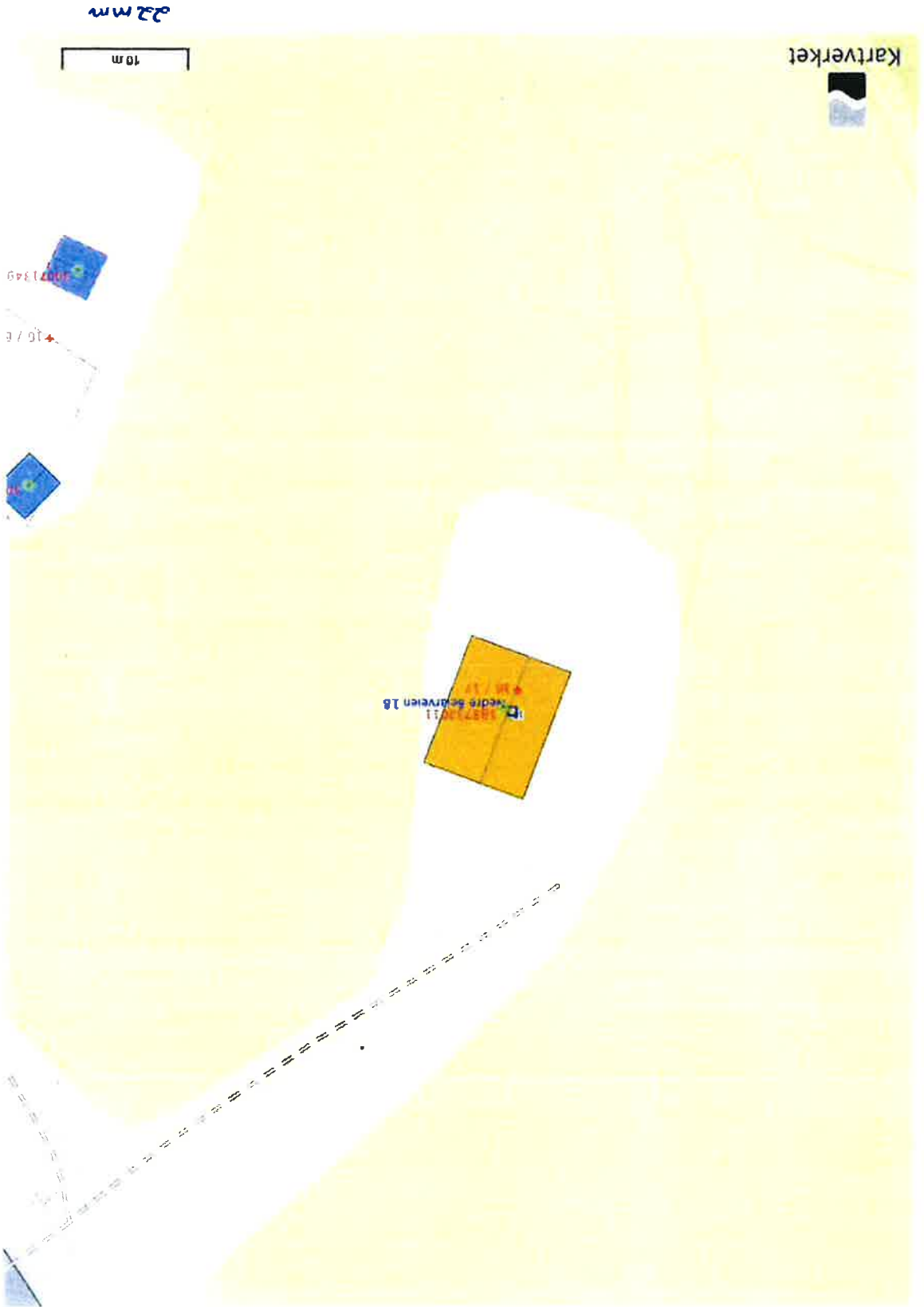
* Dersom det er flere som skal skrive under benyttes eget ark

8. Rekvisentens/rekvisentenes navn og underskrift*			
Navn (blokkbokstaver) Per Storjord		Adresse Storjordveien 14	
Postnr. 8 110	Poststed MOLDJORD	E-postadresse	Telefon
Dato <i>30/06-2021</i>	Signatur <i>Per Storjord</i>		Evt. org.nr
Navn (blokkbokstaver)		Adresse	
Postnr.	Poststed	E-postadresse	Telefon
Dato	Signatur		Evt. org.nr

* Dersom det er flere rekvisenter benyttes eget ark

Veiledning	
Veiledning til felt 3.a:	
Dette feltet skal krysses av hvis det skal opprettes en av følgende matrikkelenhetstyper; ny grunneiendom, ny anleggseiendom eller ny festegrunn. Matrikkelenhetstypene er definert i matrikkelloven § 3 bokstav b og matrikkelloven § 5.	
Veiledning til felt 3.b:	
Dette feltet skal krysses av hvis det skal gjennomføres arealoverføring mellom to matrikkelenheter. Arealoverføring innebærer at areal overføres mellom to tilgrensende matrikkelenheter jf. matrikkelloven § 15 og matrikkelforskriften § 33.	
Veiledning til felt 4:	
Matrikulering uten utsettelse	Matrikulering betyr at en ny matrikkelenhet føres inn i matrikkelen, jf. ml § 3 bokstav f. Matrikulering uten utsettelse medfører at det gjennomføres oppmålingsforretning og matrikkelføring innen 16 uker etter at tillatelse etter pbl § 20-1 m er gitt, jf. matrikkelforskriften § 18 (1) og (2).
Matrikulering innen avtalt frist	Medfører at iverksettning av oppmålingsforretning og matrikkelføring utsettes, og frist for fullføring av dette arbeidet avtales med rekvisenten, jf. ml § 35 første ledd. Fristen løper fra det tidspunkt tillatelse etter pbl § 20-1 m gis. Innen avtalt frist løper ut må rekvisenten sende inn kopi av rekvisisjonen på nytt slik at oppmålingsforretning blir iverksatt.
Matrikulering uten fullført oppmålingsforretning	Dette alternativet er kun aktuelt ved opprettelse av ny matrikkelenhet. Medfører at matrikkelenheten som er søkt opprettet føres i matrikkelen uten at oppmålingsforretning er fullført, jf. ml § 6 andre ledd og mf § 25. Kommunen skal sette frist for når oppmålingsforretning skal være fullført, jf. mf § 25 (3). Innen fristen utløper skal kommunen iverksette oppmålingsforretning.
Den utfylte rekvisisjonen (dette skjema, vedlegg J) skal legges ved søknad om tiltak etter pbl i underskrevet stand.	

Situationsplan/kart 16/17:

Rundskriv fra Landbruks- og matdepartementet - M-2021-2

Myndighet	Rundskriv fra Landbruks- og matdepartementet
Dato	2021-05-26
Doknr/publisert	M-2021-2
Stikkord	Landbrukseiendommer.
Sammendrag	Driveplikt, omdisponering og deling etter lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 8, § 9 og § 12
Saksgang	M-2/2021 (21/1). Se også M-1995-35. Erstatter M-2013-1 og M-2017-2.

---

5. Deling, jordloven § 12

5.1 Lovens ordlyd

Jordloven § 12 har følgende ordlyd:

«Deling av eigedom som er nytta eller kan nyttast til jordbruk eller skogbruk må godkjennast av departementet. Det same gjeld forpaktning, tomtefeste og liknande leige eller bruksrett til del av

Side 17

eigedom når retten er stifta for lengre tid enn 10 år eller ikkje kan seiast opp av eigaren (utleigaren). Med eigedom meiner ein òg rettar som ligg til eigedomen og partar i sameige.

Skal dyrka jord takast i bruk til andre formål enn jordbruksproduksjon, eller skal dyrkbar jord takast i bruk slik at ho ikkje vert eigna til jordbruksproduksjon i framtida, kan samtykke til deling ikkje givast utan at det er gitt samtykke til omdisponering etter § 9.

Ved avgjerd av om samtykke til deling skal givast, skal det leggjast vekt på om delinga legg til rette for ein tenleg og variert bruksstruktur i landbruket. I vurderinga inngår mellom anna omsynet til vern av arealressursane, om delinga fører til ei driftsmessig god løysing, og om delinga kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området. Det kan leggjast vekt på andre omsyn dersom dei fell inn under formålet i jordlova.

Sjølv om det etter tredje ledd ikkje ligg til rette for å gi samtykke til deling, kan samtykke givast dersom deling vil vareta omsynet til busetjinga i området.

Samtykke til deling kan givast på slike vilkår som er nødvendige av omsyn til dei føremåla som lova skal fremja.

Føresegnene gjeld utan omsyn til om ein eigedom har fleire registernemningar når eigedomen eller ideell del av han er på same eigarhand og etter departementet sitt skjønn må reknast som ei driftseining.

Samtykke til deling er ikkje nødvendig når særskild registrert del av eigedom vert seld på tvangssal. Det same gjeld dersom det i samband med offentleg jordskifte er nødvendig å dela eigedom. Andre punktum gjeld ikkje når jordskifteretten deler ein eigedom etter jordskiftelova § 3-7.

Dersom deling ikkje er rekvirert innan tre år etter at samtykke til deling er gitt, fell samtykket bort.

Departementet kan gi forskrift om høve til fradeling av mindre areal utan godkjenning i samband med grensejustering etter matrikellova.»

Utgangspunktet i *første ledd* er at en ikke kan dele en eiendom som er nyttet eller kan nyttes til jordbruk eller skogbruk uten departementets samtykke. Deling skal i utgangspunktet tillates dersom det ikke går ut over de interessene bestemmelsen skal verne om. *Annet ledd* gjelder forholdet mellom bestemmelsen om omdisponering (§ 9) og bestemmelsen om deling (§ 12). Regelen lovfester gjeldende praksis når det gjelder rekkefølgen ved behandlingen av søknad etter de to bestemmelsene. *Tredje ledd* inneholder momenter det skal legges vekt på ved avgjørelsen av en søknad om deling. *Fjerde ledd* fastsetter at hensynet til bosettingen kan gi grunnlag for å gi samtykke etter fjerde ledd, selv om det ikke ligger an til å gi samtykke etter tredje ledd. *Femte ledd* gir hjemmel for å fastsette vilkår i forbindelse med samtykke. *Sjette ledd* utvider omfanget av bestemmelsen til også å gjelde flere matrikelnumre. *Sjuende ledd* angir noen unntak fra delingsbestemmelsen. *Åttende ledd* fastsetter når et delingssamtykke faller bort.

Side 18

Niende ledd gir hjemmel for at departementet kan gi forskrift om unntak fra delingsbestemmelsen ved fradeling av mindre areal i forbindelse med grensejustering etter matrikeloven.

Landbruksdirektoratet fastsatte 14. desember 2011 forskrift om gebyr for behandling av konsesjons- og delingssaker. Delingsgebyret kreves inn av kommunen i alle delingssaker.

Den som vil dele en eiendom må ofte søke tillatelse både etter jordloven og reglene i plan- og bygningsloven, bl.a. § 20-1 bokstav g. Søknadene etter jordloven og plan- og bygningsloven avgjøres av kommunen.

5.2 Formålet med bestemmelsen om deling

Bestemmelsen om deling i jordloven har nær sammenheng med jordlovens formål som er å sikre at arealressursene blir disponert på en måte som gir en tjenlig, variert bruksstruktur ut fra samfunnsutviklingen i området og med hovedvekt på hensynet til bosetting, arbeid og driftsmessig gode løsninger, se nærmere i rundskriv M-1995-35 *Om jordlovens formål*. Formålet med delingsbestemmelsen er å sikre og samle ressursene som grunnlag for landbruksdrift for nåværende og fremtidige eiere.

5.3 Når får bestemmelsen anvendelse, § 12 første og sjette ledd

5.3.1 «eigedom som er nytta eller kan nyttast til jordbruk eller skogbruk»

Bestemmelsen omfatter bebygde og ubebygde eiendommer som er nyttet, eller kan nyttes, til jordbruk eller skogbruk. Det er uten betydning om eiendommen består av kun dyrka jord eller kun skog. Inn under bestemmelsen kommer også eiendommer som brukes til hagebruk. Rene fjellstrekninger uten produktive ressurser omfattes ikke. Er fjellstrekningen en del av en landbrukseiendom, vil imidlertid delingsbestemmelsen gjelde ved fradeling av fjellstrekningen eller deler av den. Bestemmelsen gjelder uavhengig av om eiendommen er i bruk, eller kan brukes til jordbruk eller skogbruk. En skogteig som er snauhogd, kan for eksempel brukes til skogbruk.

Bestemmelsen fastsetter ingen arealgrense for hvilke eiendommer som omfattes av plikten til å søke om samtykke til deling. Eiendommen må likevel ha en slik størrelse og beliggenhet at den kan gi grunnlag for lønnsom drift enten alene, eller som tilleggsjord til en annen landbrukseiendom. En liten eiendom kan omfattes av bestemmelsen om deling dersom eiendommen har dyrka jord av høy kvalitet. I praksis har en eiendom med totalareal på 5 dekar blitt ansett tilstrekkelig, ettersom den hadde 3 dekar fulldyrka jord. Eiendommens beliggenhet er et relevant moment. Det samme gjelder kvaliteten på arealet, vekstvilkår, og hvilken produksjonsform som er påregnelig. Den eiendommen som søkes delt skal betraktes isolert.

Vurderingen må ta utgangspunkt i hva en eier med alminnelige kunnskaper og erfaring kan få ut av eiendommen.

Side 19

5.3.2 Rettigheter, og parter i sameie, § 12 første ledd tredje punktum

Det går fram av bestemmelsen at begrepet eiendom også omfatter rettigheter, og parter i sameie som hører til eiendommen (sameie mellom bruk).

Slike rettigheter er rettigheter som hefter på en annen eiendom enn den rettighetshaveren eier. Deles rettighetene fra eiendommen, krever det samtykke etter jordloven § 12. Det kan blant annet være beiteretter, seterretter, fiskeretter, jaktretter, fallretter og rettigheter i sameie i utmark.

For sameieparter knyttet til fast eiendom sier sameieloven § 10 annet ledd første punktum at slike sameieparter ikke kan «avhendast utan saman med egedomen eller ein tilsvarande del av han». Er et delingssamtykke etter jordloven § 12 gitt i strid med denne bestemmelsen, kan partene ikke gjennomføre delingen. Sameieloven § 10 annet ledd er imidlertid ikke til hinder for at kommunen kan gi et delingssamtykke etter jordloven § 12.

5.3.3 Deling av eiendom med flere registerenheter

Bestemmelsen om deling gjelder i utgangspunktet uten hensyn til om eiendommen består av flere «registernemningar» (gårds- og bruksnummer), jf. jordloven § 12 sjettedde. For at delingsbestemmelsen skal gjelde i slike tilfeller er det to vilkår som må være oppfylt. Vilkårene er at de forskjellige registerenheterne er på «same eigarhand», og at de etter departementets skjønn «må reknast som ei driftseining».

«same eigarhand»

Samme eierhånd betyr at de ulike gårds- og bruksnummer må eies av en og samme person. Dette er for eksempel ikke tilfelle dersom to ektefeller eier hver sin eiendom. Eiendommene er heller ikke på samme eierhånd hvis en ektefelle i tillegg til sin egen eiendom råder over avdødes eiendom i uskiftet bo. En spesiell situasjon er når en eiendom eies av en person i eneeie og personen også har en sameiepart i en annen eiendom. Sameieparten og eiendommen vil da være på samme eierhånd. Hvis eieren eier flere sameieparter i ulike eiendommer, men ingen hel eiendom, er ikke sameiepartene på samme eierhånd. Partene kan følgelig overdras hver for seg uten samtykke etter jordloven. Et eksempel hvor ingen eier en hel eiendom er hvor to ektefeller eier hver sin halvpart av en eiendom, og mannen eier en sameiepart i en annen eiendom.

«må reknast som ei driftseining»

Selv om flere eiendommer er på «same eigarhand», kan de ikke automatisk regnes som en driftsenhet i jordlovens forstand. Det må foretas en sammensatt, konkret og individuell vurdering. Det er ikke nok at registerenheterne er egnet til å drives sammen. Hvor registerenheterne er kommet på samme eierhånd etter hverandre i tid, kan konsesjonsvedtaket eller egenerklæringsskjemaet gi opplysninger om hva som var formålet med ervervet. Hvis formålet var å legge registerenheten til en annen eiendom som tilleggsjord, trekker det i retning av å se på registerenheterne som en driftsenhet.

Side 20

Ved vurderingen av om eiendommene skal regnes som en driftsenhet er det av betydning om de ulike eiendommene ligger slik til at de rent faktisk egner seg for å drives sammen. Den driftsmessige avstanden er et moment i vurderingen, men også ressursgrunnet på eiendommene må trekkes inn i vurderingen. Hvis eiendommene utfyller hverandre og er egnet til å drives sammen, trekker det i retning av at det dreier seg om en driftsenhet. Det samme gjelder om eiendommene har vært drevet sammen. Det er ikke noe lovbestemt krav at eiendommene skal være drevet sammen en viss tid. Hvis registerenheterne har blitt drevet sammen i lang tid, er det i praksis lagt til grunn at det er et moment som trekker i retning av at det dreier seg om en

driftsenhet. Det har ingen betydning for vurderingen av om det er en driftsenhet at registerenhetene er registrert som en enhet i Landbruksregisteret, eller om de ligger i samme kommune.

Mange eiendommer drives ved at jorda leies ut, og fortsatt utleie av jord vil også være påregnelig sannsynlig driftsform i framtida. At jordbruksarealet leies bort, fører ikke til at leiejorda slutter å være en del av driftsenheten. Andre eiendommer nyttes til ulike former for landbruksfjern tilleggsnæring. Utleie av arealer eller bygninger – som for eksempel kårboligen, eventuelt bruk av eiendommen til landbruksfjerne tilleggsnæringer, fører heller ikke til at registerenhetene opphører å være en driftsenhet. Dette har sammenheng med at formålet med delingsbestemmelsen er å ta vare på ressursgrunnlaget på eiendommen i et langsiktig perspektiv.

I noen tilfeller fradeles det en tomt som senere kommer på samme eierhånd som jord- og skogbrukseiendommen den er delt fra. Et eksempel på dette er når en fradelt tomt med kårbolig erverves av en livsarving, som senere blir eier av både tomt og landbrukseiendom. Hvis det tidligere er behandlet en sak etter jordloven om fradeling av tomta, og driftsforholdene ikke har endret seg, regnes tomta og den opprinnelige eiendommen ikke som en driftsenhet selv om de er på samme eierhånd.

Forholdet mellom jordloven § 12 og odelsloven

Forholdet mellom jordlovens delingsbestemmelse og reglene i odelsloven krever kommentarer i to ulike situasjoner. Den ene situasjonen er hvor driftsenheten består av eiendommer med ulik odelsrettslig status og driftsenheten deles i medhold av delingsprinsippet i odelsloven § 14. Den andre situasjonen er hvor det er gitt samtykke etter jordloven til fradeling av en del av en eiendom, og det fradelte arealet skal brukes som tilleggsjord til en annen landbrukseiendom, men hvor en odelsberettiget innenfor løsningsfristen vil løse parsellen på odel.

Odelsloven er en spesiallov, som giodelsberettigede en løsningsrett. Løsningsretten er ikke betinget av samtykke til deling etter jordloven i de to tilfellene som er nevnt i avsnittet over. Behandling etter jordloven § 12 kan dermed unnlates i begge disse tilfellene når delingen gjennomføres som ledd i en ordinær odelsløsningssak, eller når

Side 21

det ellers ikke er tvil om at det dreier seg om en driftsenhet som kunne blitt delt etter odelslovens regler.

Dreier det seg om deling etter odelsloven § 14 utenom en ordinær odelsløsningssak, må det dreie seg om en fordeling mellom odelsberettigede. Det er i slike tilfeller nødvendig med delingssamtykke dersom eieren for eksempel ønsker å beholde en odelseiendom selv, og ellers vil overdra en eller flere odelseiendommer til noen med eller uten odelsrett. Det vil videre være nødvendig med delingssamtykke dersom eieren overdrar en odelseiendom til en odelsberettiget og en odelseiendom til en uten odelsrett. Odelsloven § 14 fanger ikke opp noen av disse tilfellene. Hvorvidt det dreier seg om en eller flere eiendommer etter odelsloven § 14, er et rettslig spørsmål. Etter omstendighetene kan avgjørelsen være vanskelig. Odelsloven § 14 gjelder bare fordeling av tidligere selvstendige enheter. Det er et minstekrav at de aktuelle eiendommene hver for seg fyller kravene til odlingjord, jf. odelsloven § 1 og § 2. Det må tas hensyn til eiendommens beliggenhet i forhold til hverandre og ressursituasjonen på eiendommene. Det er i praksis lagt vekt på samdriftens varighet og intensitet. Det er også et moment av betydning om kretsen av de odelsberettigede er lik for eiendommene det er aktuelt å fordele.

I de tilfeller kommunen ser at det ikke er nødvendig med samtykke til deling fordi driftsenheten kan bli delt etter odelslovens regler, må kommunen orientere parten om at deling kan skje uten hinder av jordlovens delingsbestemmelse. Innbetalt delingsgebyr må i så fall refunderes. Kommunen kan søke bistand hos statsforvalteren dersom den er i tvil om det er nødvendig med delingssamtykke. Kommunens standpunkt er ikke et enkeltvedtak som kan påklages.

5.3.4 Delingsbegrepet

Bestemmelsen om deling gjelder disposisjoner av rettslig art over en del av eiendommen. Eierens faktiske disposisjoner over en del av eiendommen omfattes som et utgangspunkt ikke av bestemmelsen. Slike disposisjoner kan likevel omfattes dersom eieren faktisk lar noen få rett til å bruke deler av eiendommen. Tålt

bruk krever ikke samtykke. Grensen mellom disposisjoner av rettslig art og faktiske disposisjoner kan være vanskelig å trekke.

En fradeling med opprettelse av ny registerenhet, jf. matrikkeloven § 5, er alltid å betrakte som deling i henhold til jordloven § 12, selv om den ikke følges opp av noen overføring av rett. En overføring av rett til del av eiendommen kan kreve samtykke selv om det ikke er gjennomført noen delingsforretning.

Overføring av eiendomsrett krever samtykke. Det samme gjelder forpaktning, tomtefeste og lignende leie- eller bruksrett til del av eiendommen dersom retten er stiftet for lengre tid enn 10 år eller ikke kan sies opp av eieren.

Bruksretter må være av et visst omfang for at bestemmelsen om deling skal komme til anvendelse. Bruksretter som for eksempel vei- og vannrett har normalt ikke et slikt omfang at stiftelse av slike retter krever samtykke. Det samme gjelder rett

Side 22

til stolpefeste i forbindelse med anlegg av kraft- og telefonlinjer. Derimot kan anlegg av transformatorer og lignende kreve samtykke. Det samme gjelder anlegg av lysløype og lignende.

Etablering av eierseksjoner, jf. eierseksjonsloven § 7, krever samtykke.

Opprettelse av en bruksrett til et bolighus på eiendommen i mer enn ti år krever samtykke. Etter fast praksis er det imidlertid ikke nødvendig med samtykke til deling når overdrager sikrer seg borett (kårsrett) til ett av bolighusene på eiendommen i forbindelse med generasjonsskifte. Avtalen må ikke gå ut over det som er nødvendig for å sikre ordinære kårretter innenfor det som vanligvis går inn under slike avtaler. En borett må normalt anses som en ordinær kårsrett. Det samme gjelder hvor overdrageren gis rett til å dyrke mat til eget bruk eller hugge ved i skogen til eget bruk.

Stiftelse av servitutter som jaktretter og fiskeretter er også regulert i hhv. servituttloven § 9 annet ledd, servituttloven §§ 11 til 16, viltloven § 28 annet ledd og i lakse- og innlandsfiskeoven § 19 første ledd. Selv om landbruksmyndighetene har gitt samtykke til deling etter jordloven, kan partene ikke gjennomføre en deling som er i strid med servituttloven, viltloven eller lakse- og innlandsfiskeoven.

Etter fast praksis kreves det samtykke til deling når festet tomt blir overdratt hvis søknad om bortfeste ikke tidligere har vært behandlet som delingssak etter jordloven. Nytt samtykke er også nødvendig dersom det i forbindelse med behandlingen av søknaden om bortfeste uttrykkelig ble satt som vilkår at tomta skulle festes bort og ikke selges.

Bestemmelsen om deling rammer ikke spalting av eiendomsretten i hele eiendommen, for eksempel hvis foreldre overdrar en ideell andel av hele eiendommen til et eller flere barn. Når flere overtar i sameie er det heller ikke nødvendig med godkjenning.

Videre er det ikke nødvendig med delingstillatelse når særskilt registrert del av eiendommen blir solgt ved tvangssalg, jf. jordloven § 12 femte ledd. Dette gjelder enten rekvirenten har pant i hele driftsenheten eller bare i den delen som blir solgt. Delingstillatelse er heller ikke nødvendig når det i forbindelse med jordskifte etter jordskifteloven kapittel III er nødvendig å dele en eiendom. Slike jordskifter gjelder bytte av arealer, etablering eller endring av bruksordninger mv. Gjelder jordskiftesaken deling av et personlig sameie etter jordskifteloven § 3-7, er det likevel nødvendig å søke samtykke til deling.

5.4 Deling av eiendommer som ikke reguleres av jordloven

Samtykke til deling etter jordloven § 12 er ikke nødvendig for avhendelse eller bortleie av grunn etter Finnmarksloven, fjelloven og bygdeallmenningsloven.

Side 23

Lov 17. juni 2005 nr. 85 om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark (Finnmarksloven)

Finnmarksloven gjelder for fast eiendom og vassdrag med naturressurser i Finnmark. Med Finnmark menes det område som utgjorde Finnmark fylke 1. juli 2006, jf. Finnmarksloven § 2 andre punktum. Etter

Finnmarsloven § 6 er det Finnmarkseiendommen som skal forvalte grunn og naturressurser i Finnmark.

Finnmarsloven § 10 har egne regler om endret bruk av utmark og avhendelse av fast eiendom. I denne bestemmelsen reguleres også bortleie av utmark.

Lov 6. juni 1975 nr. 31 om utnytting av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane (fjelleva)

Statsallmenningsgrunn kan som hovedregel ikke avhendes. Fjelleva § 13 hjemler likevel avhendelse og bortleie av grunn i statsallmenning som tilleggsjord til gårdsbruk og til byggetomt. Fjellstyret, og eventuelt allmenningsstyret, skal få anledning til å uttale seg i saker om avhendelse av allmenningsgrunn.

Lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygdeallmenninger (bygdeallmenningsloven)

Bygdeallmenningsgrunn kan som hovedregel ikke selges eller festes bort, med mindre loven selv åpner for det, jf. bygdeallmenningsloven § 1-2. Etter lovens § 2-3 kan bruksrett i bygdeallmenning ikke skilles fra den jordbruksseiendommen som retten tilligger. Den kan heller ikke leies bort uten i forbindelse med forpaktning av den berettigede eiendom.

Unntakene for fradeling etter Finnmarsloven, fjelleva og bygdeallmenningsloven har sammenheng med at avhendelsen normalt vil innebære fradeling av mindre tomter/parseller fra store eiendommer det ikke er naturlig å anse som «eigedom» eller «driftseining» i jordlovens forstand.

5.5 Vurderingen av en søknad om deling, § 12 annet, tredje og fjerde ledd

5.5.1 Utgangspunktet for delingsvurderingen

Utgangspunktet for vurderingen av om samtykke til deling skal gis, er at delingen ikke skal gå ut over de interessene bestemmelsen skal verne om.

5.5.2 Deling som gjelder dyrka og dyrkbar jord, § 12 annet ledd

Det må foreligge samtykke til omdisponering etter jordloven § 9 dersom dyrka jord skal tas i bruk til andre formål enn jordbruksproduksjon, eller hvis dyrkbar jord skal tas i bruk slik at den ikke blir egnet til jordbruksproduksjon i framtida.

Det innebærer at dersom formålet med delingen gjør det nødvendig med samtykke til omdisponering etter § 9 og det ikke er gitt samtykke til omdisponering, må delingssøknaden avslås.

Samtykke til omdisponering kan være gitt i egen sak forut for søknaden om deling. Annet ledd er imidlertid ikke til hinder for at slikt samtykke gis samtidig med

Side 24

avgjørelsen av søknaden om deling. Spørsmålet om omdisponering må i slike tilfeller vurderes særskilt etter reglene i § 9 (se punkt 4), og det må gå fram av saksfremstillingen at det er fattet to vedtak etter de to ulike bestemmelsene. Dersom søknadene ikke behandles i den rekkefølgen som er omtalt over, vil et eventuelt samtykke til deling mangle nødvendig hjemmel.

5.5.3 Nærmere om vurderingen etter § 12 tredje ledd

5.5.3.1 Tjenlig og variert bruksstruktur

Ved avgjørelsen av om samtykke til deling skal gis, skal det etter tredje ledd første punktum legges vekt på om delingen legger til rette for en tjenlig og variert bruksstruktur i landbruket. Denne vurderingen er sentral, og er utgangspunktet for vurderingen av søknaden. Synet på hva som er en tjenlig variert bruksstruktur i

landbruket vil kunne endre seg over tid, og bestemmelsen gjør det mulig å ta hensyn til samfunnsutviklingen i området. Dette gjelder for eksempel hvilken bruksstruktur som er tjenlig ut fra hensynet til bosetting på landbrukseiendommer og arbeidsmuligheter.

Ved vurderingen av hva som gir en tjenlig og variert bruksstruktur må de momentene som er nevnt i jordloven § 1 annet og tredje ledd trekkes med. Dette gjelder blant annet hensynet til kulturlandskapet. Hva som er en tjenlig og variert bruksstruktur, er nærmere omtalt i rundskriv M-1995-35 *Om jordloven § 1*.

Det skal legges til rette for utvikling av bruk som er tjenlige for samfunnet både nasjonalt og lokalt, sett ut fra det området eiendommen ligger. Det kan se ut til at etablering av tomter til kraftforkrevende produksjoner som omfattes av husdyrkonsesjonsreglene har økt. Slik fradeling legger til rette for økte investeringer og økt produksjon. Fradelingen innebærer imidlertid at tomta blir en selvstendig landbruksenhet uten nødvendig grunnlag for spredeareal. Fradelingen innebærer videre at arealressursene svekkes på landbrukseiendommen tomta deles fra, og den fradelte tomta kan føre til arronderingsmessige ulemper for gjenværende eiendom. I praksis har det også vist seg at delingen kan legge til rette for samarbeid som kan være i strid med husdyrkonsesjonsloven. Fradeling av tomt for å etablere kraftforkrevende produksjoner kan etter dette som hovedregel ikke anses som tjenlig bruk sett i lys av nasjonale eller lokale mål, men det må foretas en konkret vurdering hvor også de øvrige momentene i jordlovens delingsbestemmelse trekkes inn. Se nærmere omtale av husdyrproduksjon ved fradeling av tomter etter jordloven i Landbruksdirektoratets rundskriv 2017-8.

Det er et landbrukspolitisk mål å styrke driftsenhetene. Ved avgjørelsen av hvilken bruksstørrelse som er tjenlig, må det tas utgangspunkt i ressursgrunnlaget og om ressursene kan drives på en kostnadseffektiv måte i et langsiktig perspektiv. Ved avgjørelsen av en sak som gjelder fradeling til tilleggsjord, kan en imidlertid finne at en økning av arealet ikke nødvendigvis vil føre til nevneverdig styrking av driftsgrunnlaget

Side 25

på bruket, for eksempel hvor arealet som skal deles fra forutsetter en annen driftsform enn arealet erververen har fra før.

5.5.3.2 De landbruksmessige hensynene

Jordloven § 12 tredje ledd annet punktum stiller opp de landbrukshensynene som vurderingen skal ta utgangspunkt i. I vurderingen inngår blant annet hensynet til vern av arealressursene, om delingen fører til en driftsmessig god løsning, og om delingen kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper. Dersom disse momentene ikke taler mot deling, skal tillatelse gis.

«omsynet til vern av arealressursane»

Det skal legges vekt på hensynet til vern av arealressursene.

Før lovendringen i 2013 kunne det bare gis samtykke til deling hvis samfunnsinteresser av stor vekt talte for det, eller deling var forsvarlig ut fra hensynet til den avkastning eiendommen kunne gi. Formuleringen «omsynet til vern av arealressursene» ivaretar noen av de hensynene som var en del av vurderingen av hensynet til den avkastning eiendommen kan gi.

Formuleringen «omsynet til vern av arealressursane» gjør det mulig for forvaltningen å treffe en avgjørelse som kan hindre at det oppstår enheter som det er vanskelig å drive rasjonelt og opprettholde som aktive bruk. Formuleringen gjør det også mulig å hindre oppdeling av arealene som gjør det vanskelig å nekte senere omdisponeringer. Vernet gjelder de ressurser som tilhører landbrukseiendommen, enten eiendommen er liten eller stor. Små enheter kan øke risikoen for at jorda kommer ut av drift. I tillegg kan det bli vanskelig for kommunen å følge opp driveplikten på små bruk. Små enheter i skogbruket kan øke risikoen for at skogen ikke blir forsvarlig drevet. Ved å vektlegge hensynet til vern av arealressursene, kan slike fradelinger unngås.

Begrepet «arealressurser» omfatter ulike ressurser enten de består av jord, skog, bygninger eller retter, og er hentet fra jordloven § 1. Begrepet omfatter også ressurser som kan komme til nytte i forbindelse med virksomhet som naturlig grenser til landbruk, for eksempel turisme eller annen tilleggsnæring. Vurderingen av delingssøknaden sett ut fra «omsynet til vern av arealressursane» må ta utgangspunkt i de langsiktige virkningene for eiendommen og inntekten fra den ved å dele fra areal eller bygninger. Det har ikke nevneverdig vekt hva som er privatøkonomisk mest lønnsomt for eieren, og heller ikke kortsiktige gevinster i form av et kontantoppgjør for det fradelte arealet.

Når det skal legges vekt på «vern av arealressursane», kan det ved fradeling av areal til tilleggsjord legges vekt på om ressursene blir like godt eller bedre vernet ved at de blir lagt til nabobruket.

Ved vurderingen av «omsynet til vern av arealressursane» må forvaltningen ta utgangspunkt i den plansituasjonen som foreligger. Det innebærer at hensynet til

Side 26

godkjente planer fortsatt er sentralt ved vurderingen av om det skal gis samtykke til deling, selv om dette hensynet ikke eksplisitt er nevnt i bestemmelsen.

«om delinga fører til ei driftsmessig god løysing»

Det skal legges vekt på om deling fører til en driftsmessig god løysing.

Formuleringen «driftsmessig god løysing» er hentet fra jordloven § 1, og omfatter det samme i jordloven § 12 tredje ledd annet punktum. Formuleringen innebærer at det må legges vekt på en utforming av eiendommen som kan føre til kostnadseffektiv drift. Arronderingsmessige forhold som avstander, utforming av teiger og lignende må trekkes inn. En driftsmessig god løysing innebærer at driftsenhetene bør være samlet og med korte driftsavstander. Det er også en driftsmessig god løysing dersom bygningsmassen og driftsapparatet kan utnyttes på en god måte. Vanligvis vil oppbygging av en driftsenhet slik at den får et større arealgrunnlag føre til reduksjon i driftskostnadene pr. produsert enhet. Et slikt resultat vil være et moment ved avveiningen av om en oppnår en driftsmessig god løysing.

Vurderingen av hva som vil være en driftsmessig god løysing må gjøres ut fra hva som er påregnelig drift, og vurderingen må bygge på et langsiktig perspektiv. Det er tilstrekkelig at løysningen er god. Vurderingen er ikke knyttet til hvilken løysning som vil være den driftsmessig beste.

Ved fradeling av tilleggsjord vil vurderingen av om delingen fører til en driftsmessig god løysing både være knyttet til den eiendommen som deles, og til den eiendommen tilleggsarealet legges til. Dette åpner for at det kan legges vekt på at en nabo får overta tilleggsjord, selv om en ikke alltid oppnår full rasjonalisering. Det må tas stilling til om totalløysningen ved delingen fører til en driftsmessig god løysing.

Det er et stort omfang av leid jordbruksareal i mange områder. Bestemmelsen om deling kan brukes for å få bedre samsvar mellom eiendoms- og bruksstrukturen. Ved fradeling av tilleggsjord kan det generelt legges vekt på at jord som ellers leies bort skal overføres til eie til en aktiv næringsutøver. Det å få kjøpt leiearealet kan i mange tilfeller gi en driftsmessig god løysing for den som får tilleggsjorda. For eksempel vil det å eie jord gi en lengre tidshorisont for å investere i jorda, for eksempel i form av grøfting, enn ved leie.

«om delinga kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området»

Det kan legges vekt på om den aktuelle delingen kan føre til drifts- eller miljømessige ulemper for landbruket i området. Formuleringen tar sikte på to hovedforhold. Det ene er driftsmessige ulemper, mens det andre er miljømessige ulemper. Ved vurderingen må det foretas en konkret vurdering av hvilke ulemper som kan oppstå på eiendommen som deles, og på andre tilgrensende landbrukseiendommer i området.

Formuleringen «driftsmessige ulemper» knytter seg til driften av eiendommen eller driften av andre eiendommer i området. Det kan være at delingen fører til dårlig arrondering av dyrka jord, eller at atkomsten til den dyrka jorda blir vanskeligere som

Side 27

følge av delingen. Delingen kan også føre med seg tråkk og slitasje på jordbruksareal, eller at dyr på beite blir forstyrret. Det kan også oppstå driftsmessige ulemper dersom en fradelt tomt tillates nær driftsbygningen og dermed gjør bruken av bygningen vanskelig.

Formuleringen «miljømessige ulemper» knytter seg ikke til selve driften av eiendommen som skal deles eller driften av andre eiendommer i området. Formuleringen tar sikte på konflikter mellom landbruket og andre interesser som følge av landbruksdriften. Konflikter mellom de som driver en landbrukseiendom og de som eier en bolig- eller fritidseiendom er ikke uvanlig. Dette gjelder særlig i områder med husdyrproduksjon. Årsaken til konflikten er ofte knyttet til støv, støy og lukt fra fjøs, beitedyr, helge- og nattarbeid, men også bruk av driftsveier og utmark eller nydyrking av jord. Slike ulemper kan føre til krav om restriksjoner i driften ved offentlige påbud, eller fra den som utsettes for ulempen.

Det må foretas en konkret og individuell vurdering av de driftsmessige ulempene og de miljømessige ulempene. I vurderingen kan man bare trekke inn ulemper som er konkret påregnelige, og som er av en viss styrke og omfang. Ved vurderingen av om ulempene er påregnelige må det blant annet tas hensyn til hvordan tomta ligger i forhold til jordbruksareal, tun med videre. Det må også tas hensyn til hva som er påregnelig driftsform på eiendommen, eventuelt i området.

Der det allerede er en del bolig- eller hyttebebyggelse i området, er vurderingstemaet om en ny boligtomt vil føre til slike merulemper at drifts- eller miljømessige hensyn taler mot deling.

Drifts- eller miljømessige ulemper vil normalt ha større tyngde ved fradeling av boligtomter enn ved fradeling av hyttetomter. Dette har sin årsak i at hytteeiendommer normalt blir brukt mindre enn boligeiendommer.

5.5.3.3 Hvilke andre hensyn som kan falle inn under vurderingen

Formuleringen «mellom anna» i jordloven § 12 tredje ledd annet punktum viser at oppramsingen ikke er uttømmende.

Det går fram av jordloven § 12 tredje ledd tredje punktum at det ved vurderingen av hva som er en tjenlig variert bruksstruktur også kan legges vekt på «andre omsyn dersom dei fell inn under formålet i jordlova». Det innebærer at det ved vurderingen etter tredje ledd ikke kan tas hensyn til andre momenter enn de som faller inn under § 1 i jordloven. Hensynet til kulturlandskapet kan tillegges vekt. Det betyr at det kan tas hensyn til hvordan en fradeling vil påvirke landskapsbildet, økologi og kulturhistoriske verdier. Det kan for eksempel være tale om å hindre tap og skader på kulturminner og kulturmark.

Andre hensyn, for eksempel hensynet å skaffe tomter til næringsvirksomhet som ikke er landbruk, faller utenfor tredje ledd. Slike bruksendringer må skje gjennom

Side 28

planbehandling etter plan- og bygningsloven hvis jordloven § 12 tredje ledd er til hinder for delingen.

Det at fradeling berører eventuelle odelsrettshavere, er ikke relevant å ta med i vurderingen. Delingssaken skal vurderes i lys av landbruksmessige forhold som faller inn under formålsparagrafen i jordloven § 1. Odelsrettshavere kan imidlertid ha klagerett, jf. punkt 2.2.

Subjektive hensyn, for eksempel hensyn som er knyttet til søkerens særlige behov eller egne oppfatninger, kan tillegges vekt dersom avgjørelsen ellers byr på tvil. Avgjørelsen skal imidlertid bygge på slike objektive hensyn som nevnt over.

5.5.3.4 Helhetsvurderingen, § 12 tredje ledd

De momentene som går fram av tredje ledd faller inn under formålet i jordloven, og de gjelder landbruket. Hva som ligger i en tjenlig bruksstruktur, vil kunne variere. Avveiningen av momentene i bestemmelsen kan by på mange vanskelige valg. I noen tilfeller trekker momentene i samme retning, i andre tilfeller kan de ulike momentene trekke i forskjellige retninger.

I sentrale strøk kan det være særlig viktig å sikre et sterkt jordvern og rasjonelle eiendommer, mens det i distriktene ofte kan være viktig å legge til rette for en bruksstruktur som sikrer bosettingen på best mulig måte. Hva som er en tjenlig løsning kan dermed bli forskjellig avhengig av om eiendommen ligger i sentrale strøk, eller i områder med lave innbyggertall. I distriktene kan det for eksempel hende at det er så viktig for nabobruket å få tilleggsjord, at det må aksepteres at eieren blir sittende igjen med noe innmark eller utmark sammen med tunet selv om den gjenværende eiendommen blir en lite rasjonell landbruksenhet. En slik løsning er mindre aktuell i sentrale strøk uten tilsvarende bosettings- eller sysselsettingsutfordringer.

Dersom avstanden mellom leiejorda og gården til den som skal overta tilleggsjord er stor, kan det føre til at overdragelse av tilleggsjorda ikke gir noen driftsmessig god løsning selv om løsningen fører til at det blir bedre samsvar mellom eiendoms- og bruksforholdene.

5.5.4 Hensynet til bosetting

Jordloven § 12 fjerde ledd gjelder hensynet til bosetting, og innebærer at det kan gis samtykke til deling, selv om hensynene i tredje ledd isolert sett tilsier at samtykke ikke kan gis. Det er dermed et vilkår for å vurdere bruk av fjerde ledd, at samtykke til deling ikke kan gis etter tredje ledd.

Fjerde ledd er ment å gjelde hensynet til bosetting mer generelt, ikke bare hensynet til bosetting på landbrukseiendommer. Det kan være aktuelt å fradele en tomt med eksisterende våningshus eller kårbolig som ikke trengs på gården, fordi den vil kunne nyttes til bolig av andre. Det kan også være aktuelt å dele fra tomt uten bygning til boligformål. Fradelingen kan gjelde både større og mindre tomter.

Side 29

Hensynet til bosettingen kan ikke trekkes inn i alle sammenhenger. Selv om en kommune for eksempel trenger nye boligtomter i et pressområde, vil det ikke være grunnlag for å bruke regelen i fjerde ledd. Hvis kommunen i plansammenheng har satt av arealer for utbygging av boliger, enten i boligfelt eller som spredt boligbebyggelse i LNF-områder, ivaretas hensynet til bosettingen mer generelt gjennom kommunens planverk. Hensynet til bosettingen taler dermed i liten grad for å dele ubebygde tomter eller hus fra en landbrukseiendom. Hvis tomteressursene som er lagt ut i plansammenheng er utnyttet og bosettingshensynet gjør seg gjeldende, ligger det til rette for å vurdere å gi samtykke til deling etter jordloven § 12 fjerde ledd.

Formuleringen «dersom deling vil vareta omsynet til busetjinga i området» innebærer at kommunen ved bruk av fjerde ledd plikter å ta stilling til hvordan hensynet til bosettingen i området gjør seg gjeldende. Samtykke kan gis der det for eksempel er en nedgang i folketallet som kan svekke aktivitet og utvikling i området eller lokalsamfunnet, eller der det er viktig å opprettholde eksisterende bosetting i kommunen eller i området.

Befolkningsstatistikk fra Statistisk sentralbyrå kan være et utgangspunkt for vurderingen, men statistikken er ikke avgjørende. Kommunen bør definere i hvilke områder bosettingshensynet gjør seg gjeldende. Dette kan for eksempel gjøres i plansammenheng. Formuleringen gjør også at kommunen må kunne vise til at en fradeling, enten delingen gjelder bygninger eller tomter, kan være positivt for bosettingen.

5.6 Adgangen til å stille vilkår, § 12 femte ledd

Samtykke til deling kan gis på slike vilkår som er nødvendige av hensyn til de formål loven skal fremme, jf. jordloven § 12 femte ledd. Vilkåret må ikke være uforholdsmessig tyngende eller urimelig sammenliknet med det som skal oppnås. Vurderingen av hvilke vilkår som er aktuelle må ta utgangspunkt i de opplysningene søker har gitt om sine planer for eiendommen. Vurderingen må også ta utgangspunkt i at vilkåret skal kunne håndheves. I tilfeller hvor samtykke til deling gis fordi landbruksarealene skal overdras som tilleggsjord, vil det være aktuelt å sette vilkår om at arealene skal overdras til en annen eiendom til landbruksformål.

5.7 Bortfall av samtykke til deling, § 12 åttende ledd

Dersom deling ikke er rekvirert i henhold til matrikkelloven § 6 og § 35 innen tre år etter at samtykke til deling er gitt, følger det av jordloven § 12 åttende ledd at delingssamtykket faller bort.

Når det gjelder gyldigheten ved avtaler om overdragelse av areal som forutsetter samtykke til deling, har Høyesterett i Rt-2006-539 uttalt følgende: «Føremålet ved delingsforbød tilseier såleis, når dette blir sett i sammenheng med føresegnene elles i § 12, klart at avtaler fell bort ved endeleg vedtak om nekting av samtykke til deling.» Høyesterett sier videre: «For min del har eg med grunnlag i lovtekst og ut frå dei omsyn delingsforbød skal vareta, vorte ståande ved at avtaler som den omtvista må falle bort

Side 30

ved endeleg nekting av samtykke til deling.» Høyesterett presiserte også at delingsbestemmelsen i § 12 gjelder mange typer avtaler. Det er derfor ikke gitt at løsningen Høyesterett la til grunn i denne saken, må bli den samme i alle typer tilfeller.